

4. AGENTSCHAPPEN

SENER

1. Missie

Senter is een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken (EZ) dat overheidsbeleid uitvoert op het terrein van technologie, energie, milieu, export en internationale samenwerking. Doelstelling hierbij is het duurzaam versterken van de positie van bedrijfsleven en kennisinstellingen in ons land.

2. Strategie en doelstellingen op hoofdlijnen

Om deze doelstelling te bereiken heeft Senter de volgende vier strategische (middellange termijn) doelstellingen geformuleerd vanuit het perspectief van de bedrijven en kennisinstellingen, de opdrachtgevers, de eigenaar (EZ) en de interne organisatie:

1. Het verbeteren van de dienstverlening aan de doelgroep;
2. Het kunnen inspelen op de wensen en doelstellingen van de opdrachtgevers;
3. Het kunnen inspelen op de wensen en doelstellingen van de eigenaar;
4. Het verbeteren van de interne kwaliteit van de primaire processen.

Aan deze doelstellingen heeft Senter een aantal Kritische Succes Factoren (KSF'n) gekoppeld, waarvan een selectie is opgenomen in tabel 1. De KSF'n worden getoetst aan de hand van meetbare prestatie-indicatoren (PI's). Naast interne sturing worden deze PI's gebruikt ter toetsing van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het agentschap.

3. Producten en diensten Senter

Senter verzorgt voor diverse ministeries en de EU de uitvoering van stimuleringsregelingen en -programma's, zoals subsidie-, krediet- en fiscale regelingen¹. De uitvoering van een regeling en/of programma kan bestaan uit juridische vormgeving, communicatie, inhoudelijke beoordeling van subsidie- en kredietaanvragen, rapportages inzake monitoring van effecten, administratie, financiën en controle. Ondernemers kunnen bij Senter terecht met verzoeken om een partner in binnen- of buitenland te zoeken (match-making) of om samen te werken bij de realisatie van innovatieve projecten.

Daarnaast kan Senter haar opdrachtgevers adviseren over de wijze waarop zij hun beleidsdoelen kunnen vertalen in regelingen en/of programma's. Ook wordt aan opdrachtgevers assistentie verleend om kengetallen te definiëren die, in het kader van VBTB, de beleidseffecten kunnen meten.

4. Belangrijkste ontwikkelingen en prioriteiten in 2004

In het kader van het Strategisch Akkoord van het kabinet Balkenende-I is Senter geconfronteerd met diverse taakstellingen die een ingrijpende invloed hebben op de bedrijfsvoering van Senter. Per taakstelling wordt hierna aangegeven wat de gevolgen zijn voor de begroting 2004–2008:

¹ De informatie over de met het agentschap voortgebrachte producten of diensten en de te bereiken beleidsdoelstellingen van EZ is opgenomen in beleidsartikel 2: «Bevorderen van innovatiekracht», beleidsartikel 4: «Doelmatige en duurzame energievoorziening» en beleidsartikel 5 «Buitenlandse Economische Betrekkingen».

Agentschappen

Taakstelling efficiency en inhuur externen:

Deze taakstelling moet leiden tot lagere kosten voor de opdrachtgevers, waarbij het activiteiten niveau gelijk blijft. Senter moet dit zien te bereiken door efficiënter te werken en de inhuur van externen te verminderen. In de afgelopen jaren heeft Senter reeds een aanzienlijke efficiency-verbetering bereikt (zie ook tabel 1). Daardoor kunnen de opgelegde taakstellingen niet volledig evenredig worden verwerkt in lagere kosten. De taakstelling efficiency en inhuur is daarom als volgt verwerkt:

- Voor het jaar 2003 wordt de taakstelling van € 0,6 mln (€ 0,31 mln efficiency en € 0,29 mln inhuur externen) betaald aan EZ via de resultaatbestemming 2002.
- Voor de structurele verwerking van de taakstelling over 2003 (€ 0,6 mln) in de jaren vanaf 2004 is het tarief met een gering percentage verhoogd.
- Het restant van de taakstellingen komt vanaf 2004 volledig tot uitdrukking in lagere personele- en materiële kosten hetgeen moet leiden tot een zodanig resultaat dat daaruit de efficiencytaakstelling kan worden afgedragen aan EZ.

De taakstelling efficiency en inhuur externen is dus niet volledig verwerkt via lagere tarieven.

Volume-effecten subsidietaakstelling:

Door inkrimping en vermindering van het subsidie-instrumentarium van EZ zijn vanaf 2003 minder FTE's nodig. Voor Senter betekent dit op termijn (2007) een uiteindelijke vermindering van 44 FTE en bijna € 4 mln aan omzet (uitvoeringskosten). Bijna de helft daarvan (20 FTE, € 1,8 mln omzet) wordt in 2003 gerealiseerd als gevolg van het stoppen van de regelingen TOP en EINP. Deze taakstelling leidt tot evenredig lagere personele kosten, wat mogelijk is gezien het flexibele karakter van het personeelsbestand. Echter een evenredige verlaging van de materiële kosten is (op korte termijn) niet mogelijk. Dit gezien de reeds noodzakelijke verlaging door de taakstelling efficiency en het gegeven dat een groot deel van de materiële kosten een vast karakter heeft (bijvoorbeeld huisvesting).

Stroomlijning van de uitvoering agentschappen EZ

Gezien het streven naar een meer herkenbare, transparante en efficiënte uitvoering van het EZ-beleid en ter nadere invulling van de volume-taakstelling EZ is door een werkgroep onderzocht op welke wijze de vier agentschappen Senter, Novem, EVD en Bureau I.E. kunnen worden gestroomlijnd. Het advies van de werkgroep is om de activiteiten van Senter, Novem en EVD thematisch te herschikken naar twee entiteiten, één gericht op «internationaal ondernemen» en één op «duurzame en innovatieve ontwikkeling», daarbij gebruik te maken van een gezamenlijk front-office en een shared service centre voor de uitvoering van de staftaken (waar mogelijk inclusief Bureau I.E.).

In de komende periode zal dit voorstel worden uitgewerkt en zal hierover overleg met de medezeggenschapsorganen plaatsvinden. Uiteraard zal ook de Tweede Kamer daarna zo spoedig mogelijk uitgebreid over de concrete voornemens worden geïnformeerd.

Op dit moment zijn de gevolgen voor het activiteitenniveau van Senter nog niet duidelijk. Vandaar dat de gevolgen daarvan niet zijn meegenomen in de begroting.

Ten tijde van het opstellen van deze begroting zijn de gevolgen van de mogelijke taakstellingen van het Hoofdlijnenakkoord (Balkenende II) niet

Agentschappen

bekend. Daarnaast is bij EZ sprake van stroomlijning van regelingen op het gebied van innovatie. Hierdoor zullen diverse instrumenten (zoals Technologische Samenwerking (TS), Technische Ontwikkelingsprojecten (TOP), Energiebesparing door Innovatie (EDI), Economie, Ecologie en Technologie (EET)) worden samengevoegd in één nieuw samenwerkingsinstrument. Deze twee ontwikkelingen zijn niet verwerkt in deze begroting.

5. Doelmatigheid en doeltreffendheid

De doelmatigheid en doeltreffendheid van Senter zijn zichtbaar door de ontwikkeling in de tijd van de volgende PI's (tabel 1).

Tabel 1 doelmatigheids- en doeltreffendheidsindicatoren			
Bedrijven	Realisatie 2002		Streefwaarde 2004
Klanttevredenheid	1	kwalificatie «goed» en hoger: 77%	1 > 80%
	2	Netto doorlooptijd declaraties: 45 dagen	2 < 40 dagen
Toegankelijkheid	1	84% (2001: 79%)	90% van de telefoontjes binnen 15 sec. opnemen.
	2	Indienen van subsidie-aanvragen via internet bij 8 EZ-regelingen.	Bij 100% van de lopende EZ-regelingen.
	3	Beantwoorden van relevante vragen van ondernemers door Algemene Informatie en Advies (via website)	100% beantwoorden binnen 1 werkdag
Opdrachtgevers	Realisatie 2002		Streefwaarde 2004
Realiseren beleidsdoelstellingen	1	Bij 99% van de lopende EZ-regelingen vindt door Senter effectmeting plaats. Bij niet-EZ regelingen 50%. (percentage uitgedrukt in omvang beleidsbudget)	1 Effectmeting bij elke EZ-regeling. Bij niet-EZ voorzover door opdrachtgevers gewenst.
Lage uitvoeringskosten	1	Uitvoeringskosten als % beleidsgeld	1
	a	Totaal: 3,0%	a ≤ 3,5%
	b	Exclusief WBSO/EIA: 6,2%	b ≤ 6,5%
Eigenaar (EZ)	Realisatie 2002		Streefwaarde 2004
Efficiency	1	Gemiddeld gewogen tarief is t.o.v. 2001 gestegen met 2,6%. Na inflatie (3,5%) resteert een reële daling van 0,9%.	1 Reëel gelijkblijvende tarieven, rekening houdend met efficiency-taakstelling.
	2	Productiviteit (directe uren/totaal): 56,8% (2001: 55,9%)	> 56% (max haalbaar o.b.v. werkbare dagen is 67%)
Integriteit/kwaliteit	1	Financiële foutpercentage: 0,2%	1 ≤ 0,5%
	2	Formele foutpercentage: 7,4%	2 ≤ 5,0%
	3	% bezwaarschriften WBSO: 1,6%	3 < 2,0% (alle regelingen)
	4	Inbreuken integriteitsbeleid: geen	4 geen
Interne organisatie	Realisatie 2002		Streefwaarde 2004
Deskundig en gemotiveerd personeel	1	Verhouding Ambtenaar/Inhuur: 62/38	1 70/30
	2	Opleidingskosten als % loonsom: 1,9%	2 2,0%
	3	Ziekteverzuim: 4,3%	3 < 4,6%

Een aantal indicatoren wordt hieronder kort toegelicht.

Agentschappen

Klanttevredenheid

In het laatst gehouden onafhankelijke onderzoek (2002) naar de klanttevredenheid en het imago van Senter bleek de tevredenheid groot onder bedrijven en instellingen die wel eens een aanvraag hebben ingediend. Ruim driekwart gaf de beoordeling «goed», «zeer goed» of «uitstekend». De klanttevredenheid is ten opzichte van 1999 gemiddeld gelijk gebleven. De netto-doorlooptijd van declaraties betreft het aantal dagen waarin Senter verzoeken tot betaling afhandelt. Het is de bedoeling de netto-doorlooptijd de komende jaren fors te verkorten tot uiteindelijk 30 dagen.

Realiseren beleidsdoelstellingen opdrachtgevers

De effectmeting van het beleidsinstrumentarium dat Senter uitvoert, wordt steeds actueler door ontwikkelingen als VBTB en de toenemende vraag naar beleidsinformatie. In overleg met de opdrachtgevers zijn per regeling relevante prestatie-indicatoren geformuleerd. In 2004 wordt gestreefd naar effectmeting bij alle lopende EZ-regelingen die Senter uitvoert mits de meting (technisch) haalbaar is.

Lage uitvoeringskosten

Een kengetal voor het streven naar lage uitvoeringskosten is de verhouding ervan ten opzichte van het beleidsbudget (bedrag beschikbaar voor verplichtingen). In 2002 maakten de uitvoeringskosten 3,0% uit van het totaalbedrag aan verplichtingen dat Senter heeft verricht. Exclusief de regelingen Fiscale stimulering van Speur- en Ontwikkelingswerk (WBSO) en Energie Investeringsaftrek (EIA), waar sprake is van grote aantallen, bedroeg dit 6,2%. Ten opzichte van voorgaande jaren waren deze percentages in 2002 relatief gunstig doordat bij de EIA sprake was een eenmalige toename van het beleidsbudget, terwijl de uitvoeringskosten gelijk bleven. Vandaar dat de streefwaarden op het niveau liggen van het jaar 2001.

Efficiency

De efficiency is zichtbaar in de ontwikkeling van het tarief en de productiviteit. De ontwikkeling van het tarief over 2002 blijft achter bij de inflatie. Dezelfde positieve ontwikkeling was zichtbaar bij de productiviteit die ontwikkelde van 55,9% in 2001 naar 56,8% in 2002. Senter streeft op het minimaliseren van de tijd, die besteed wordt aan indirecte activiteiten (overhead). Ook in de geactualiseerde begroting 2003 zijn doelstellingen opgenomen om te komen tot verdere verbetering van de efficiency.

Integriteit/Kwaliteit

Het financiële foutenpercentage is de verhouding tussen het gecorrigeerde bedrag gedeeld door het totaal gecontroleerde bedrag aan dossiers. De streefwaarde is in de afgelopen jaren ruimschoots gerealiseerd.

Het formele foutenpercentage is de verhouding tussen het aantal dossiers met formele correcties gedeeld door het totaal aantal gecontroleerde dossiers. De realisatie in de afgelopen jaren is gedaald en nadert nu de streefwaarde.

Agentschappen

5. Begroting van baten en lasten

Tabel 2 Meerjarenbegroting (bedragen in € 1 000)								
	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie	Ontwerp- begroting	Geactua- liseerd					
Baten								
Omzet moederdep.	39 853	39 370	38 420	39 910	40 650	41 420	42 300	43 810
Omzet overige depar	10 449	11 150	10 860	11 380	11 790	12 200	12 630	13 080
Omzet derden	813	820	1 120	1 170	1 210	1 260	1 300	1 350
Rentebaten	345	90	50	50	50	50	50	50
Buitengewone baten	53	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	51 513	51 430	50 450	52 510	53 700	54 930	56 280	58 290
Lasten								
Apparaatskosten								
* personele kosten	38 341	40 390	39 230	40 430	41 430	42 460	43 840	45 770
* materiële kosten	8 327	9 230	11 530	10 200	10 240	10 280	10 380	10 490
Rentelasten	0	130	0	0	0	0	0	0
Afschrijvingskosten								
* materieel	919	2 060	1 650	1 770	1 770	1 610	1 610	1 240
* immaterieel	0	0	0	0	0	0	0	0
Vrijval egalisatierekening	0	- 420	- 590	- 710	- 710	- 550	- 550	- 190
Dotaties voorzieningen	2 156	0	- 1 370	0	0	0	0	0
Dekking interne projecten	- 353	0	0	0	0	0	0	0
Buitengewone lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	49 390	51 390	50 450	51 690	52 730	53 800	55 280	57 310
Saldo van baten en lasten	2 123	40	0	820	970	1 130	1 000	980
Taakstelling efficiency + inhuur				- 910	- 1 220	- 1 529	- 1 529	- 1 529
Saldo van baten en lasten na taakstellingen	2 123	40	0	- 90	- 250	- 399	- 529	- 549

Toelichting

Baten

Algemeen

De omzet wordt beïnvloed door de volgende drie ontwikkelingen:

1. Taakstellingen:

De volumetaakstelling leidt tot een lager niveau van de omzet. De taakstelling efficiency en inhuur externen is verwerkt via een resultaatsafdracht en leidt niet tot een lager tarief voor de opdrachtgevers.

2. Volumeontwikkeling:

Vanwege de onzekere situatie waarin Senter zich bevindt is, voor zowel de EZ als de niet-EZ opdrachten, voor 2004 voorsnog uitgegaan van nulgroei ten aanzien van nieuwe opdrachten. Enerzijds omdat Senter afhankelijk is van de beleidsprioriteiten van het kabinet Balkenende II ten aanzien van door Senter uitgevoerde instrumenten voor de Rijksoverheid. Anderzijds worden in 2004 naar verwachting de effecten voor Senter merkbaar van de verdere stroomlijning van het subsidie instrumentarium van EZ.

Agentschappen

3. Tariefontwikkeling

De tariefontwikkeling is een resultante van de gewogen stijging van de personele- en materiële kosten (CAO en inflatie). Daarnaast is het tarief met een gering percentage verhoogd als gevolg van de verwerking van het structurele effect van de taakstelling efficiency en inhuur externen over het jaar 2003 (€ 0,6 mln).

Omzet per productgroep

Senter voert subsidie-, krediet- en fiscale regelingen en programma's uit. De omzet die wordt gerealiseerd met de uitvoering van deze regelingen en programma's kan worden verdeeld naar de volgende productgroepen:

Tabel 3 Omzet per productgroep (bedragen in € 1 000)								
	2002 Realisatie	2003 Ontwerp begroting	2003 Geactua- liseerd	2004	2005	2006	2007	2008
Technologie	16 357	16 420	16 120	16 780	17 170	17 560	17 990	18 640
Internationale Samenwerking (incl. onderwijs)	17 379	17 460	17 140	17 840	18 240	18 660	19 120	19 800
Energie, Milieu en Samenleving (incl. transport)	17 379	17 460	17 140	17 840	18 240	18 660	19 120	19 800
Totaal producten	51 115	51 340	50 400	52 460	53 650	54 880	56 230	58 240

Omzet moederdepartement

Gezien de hierboven geschetste ontwikkeling wordt bij EZ voor de komende jaren een volumedaling verwacht van de omzet.

Omzet overige departementen en overige opdrachtgevers (derden)

De «omzet overige departementen» en de «omzet overig» betreft de uitvoering van opdrachten die passen binnen de doelstellingen en de werkgebieden van Senter (technologie, energie, milieu, export en internationale samenwerking). Bij deze opdrachten is geen rekening gehouden met een volumetaakstelling.

Onder de «omzet overige departementen» vallen de opdrachten die worden uitgevoerd voor het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (omzet 2004: € 5,5 mln), het Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen (€ 1,4 mln), het Ministerie van Buitenlandse Zaken (inclusief Ontwikkelingssamenwerking, € 2,0 mln), het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (€ 0,2 mln), het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (€ 2,1 mln) en het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (€ 0,2 mln).

De «omzet overig» betreft de omzet die buiten de Rijksoverheid wordt gerealiseerd. Deze heeft met name betrekking op opdrachten voor de Europese Unie (€ 0,7 mln).

Rentebaten

Door de realisatie van de nieuwe huisvesting zal het saldo aan liquide middelen dalen. Vandaar dat voor de komende jaren lagere rentebaten worden verwacht dan voorgaande jaren. Hierbij is een gemiddelde rentepercentage gehanteerd van circa 1,0%.

Agentschappen

Lasten

Algemeen

Als gevolg van fluctuaties in de opdrachtenportefeuille heeft Senter een flexibele personeelsinzet. Om die reden wordt een deel van het personeelsbestand extern ingehuurd via een detacheringsbureau. In de meerjarenbegroting is de efficiencytaakstelling verwerkt in de personeelskosten en de materiële kosten. De volumetaakstelling alleen in de personeelskosten.

Personele kosten

De hoogte van de personeelskosten wordt bepaald door prijs- en volumeontwikkelingen. De prijsontwikkeling voor 2004 bedraagt voor Senter 4,5% en bestaat uit de CAO-verhoging (2,0%) en de reguliere beloningsronde (2,5%). De inschatting voor de CAO is afkomstig uit het Hoofdlijnenakkoord van Balkenende II. Het percentage voor de reguliere beloningsronde is gebaseerd op de werkelijke kostenstijging bij Senter van de afgelopen twee jaren. Als gevolg van het jonge personeelsbestand (nog niet in het einde van de schaal) zijn de gevolgen van een beloningsronde relatief omvangrijker dan het gemiddelde bij de rijksoverheid.

De volumeontwikkeling komt tot uitdrukking in een afname van het personeelsbestand als gevolg van de volumetaakstelling en anderzijds in een daling van de verwachte personeelsinzet als gevolg van de te realiseren efficiencytaakstelling. Deze dient Senter te realiseren via een productiviteitsstijging en een reductie van de hoeveelheid (duurdere) inhuurkrachten tot de gewenste verhouding tussen ambtelijk en niet-ambtelijk personeel.

Daarnaast wordt gestreefd naar een zo laag mogelijk niveau van het aantal indirecte medewerkers. In de afgelopen jaren zijn daartoe een aantal maatregelen doorgevoerd die hebben geleid tot een niveau die, in vergelijking met andere agentschappen van EZ, relatief laag is. Daardoor is een verdere beperking van het aantal indirecte medewerkers niet goed mogelijk.

Voor 2004 wordt het aantal FTE's geraamd op 664 (423 ambtenaren, 241 inhuurkrachten). De gemiddelde loonkosten bedragen per FTE circa € 58 600 voor ambtenaren en € 59 700 voor inhuurkrachten.

Materiële kosten

Voor de prijsstijging (1,0%) van de materiële kosten in 2004 is uitgegaan van de verwachte ontwikkeling van de consumentenprijsindex van het CPB (CPI, alle huishoudens). Senter hanteert deze index van het CPB, omdat een aanzienlijk deel van de materiële kosten daardoor wordt beïnvloed en contractueel is vastgelegd (bijvoorbeeld huisvesting in Den Haag en Zwolle).

Naast de prijsstijging is nog sprake van de volume- en de efficiencytaakstelling. Senter tracht deze laatste zoveel mogelijk te realiseren, maar voor de volumetaakstelling is dit op korte termijn niet mogelijk. Dit mede gezien het vaste karakter van een groot deel van de materiële kosten, zoals de huisvesting.

De huisvestingskosten betreffen de grootste post binnen de totale materiële kosten. De huurkosten in 2004 van de panden in Den Haag en Zwolle bedragen circa € 4,5 mln per jaar.

Agentschappen

Afschrijvingskosten

In 2004 bedragen de afschrijvingskosten € 1,8 mln. Deze bestaan uit afschrijvingen op de nieuwe huisvesting CentreCourt (€ 1,0 mln), meubilair (€ 0,1 mln), hardware (€ 0,6 mln) en overig (€ 0,1 mln). De afschrijvingstermijnen bedragen tien jaar voor bouwkundige zaken en installaties, vijf jaar voor meubilair/netwerk/overig en drie jaar voor hardware.

Een deel van de investeringen in CentreCourt wordt gefinancierd vanuit de in het verleden gevormde egalisatierekening. In de meerjarenbegroting is vanaf 2004 zichtbaar dat de hiermee gemoeide afschrijvingskosten worden gefinancierd door middel van een overeenkomstige vrijval van de egalisatierekening (€ 0,7 mln in 2004). De afschrijvingskosten van de investeringen in CentreCourt, die niet gefinancierd worden uit de egalisatierekening, komen ten laste van de reguliere exploitatie.

Saldo van baten en lasten

Het resultaat van baten en lasten na taakstellingen laat vanaf 2004 een negatief saldo zien. Dit komt doordat het realiseren van de volumetaakstelling bij de materiële kosten niet mogelijk is. Dit gezien het vaste karakter van deze kosten en de samenloop met de eveneens te realiseren efficiëntyaakstelling, die overigens wel volledig is verwerkt. Bij de nadere uitwerking van de stroomlijning zal worden bezien wat de mogelijkheden zijn om alsnog een positief resultaat na te streven.

6. Vermogensontwikkeling

Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige vermogensontwikkeling van Senter.

Tabel 4 Overzicht Vermogensontwikkeling (bedragen in € 1000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1 Eigen vermogen per 1 januari*	3 942	4 341	2 504	2 414	2 164	1 765	1 236
2 saldo van baten en lasten	2 123	0	820	970	1 130	1 000	980
3 directe mutaties in het eigen vermogen:							
3a uitkering aan moederdep.	- 1 724	- 1 837	- 910	- 1 220	- 1 529	- 1 529	- 1 529
3b bijdrage moederdepartement ter versterking EV	0	0	0	0	0	0	0
3c overige mutaties	0	0	0	0	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12*	4 341	2 504	2 414	2 164	1 765	1 236	687

Senter stelt de jaarrekening op voor resultaatbestemming. In het daarop volgende jaar wordt het resultaat verdeeld conform de door de Secretaris-Generaal van EZ goedgekeurde resultaatbestemming.

Agentschappen

7. Kasstroomoverzicht

Tabel 5 Kasstroomoverzicht (bedragen in € 1000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Realisatie							
1. Rekening courant RHB en overige liquide middelen per 1 januari	16 078	16 039	6 557	7 402	7 560	8 079	7 943
2. Totaal operationele kasstroom	5 883	- 3 639	2 405	2 028	2 698	2 043	1 993
3a. -/- totaal investeringen	4 201	4 006	650	650	650	650	650
3b. + totaal boekwaarde desinvesteringen	3	0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	-4 198	- 4 006	- 650	- 650	- 650	- 650	- 650
4a. -/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	1 724	1 837	910	1 220	1 529	1 529	1 529
4b. + eenmalige storting door moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
4c. -/- aflossing op leningen	0	0	0	0	0	0	0
4d. + mogelijk beroep op leenfaciliteit	0	0	0	0	0	0	0
4. Totaal financieringskasstroom	- 1 724	- 1 837	- 910	- 1 220	- 1 529	- 1 529	- 1 529
5. Rekening courant RHB en overige liquide middelen per 31 december	16 039	6 557	7 402	7 560	8 079	7 943	7 757

Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de liquiditeitsontwikkeling.

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom bestaat uit het geraamde saldo van baten en lasten, gecorrigeerd voor afschrijvingen en mutaties in de voorzieningen en het werkkapitaal.

Investeringskasstroom

De voor 2004 geraamde investeringen (€ 0,7 mln) hebben met name betrekking op vervangingsinvesteringen in meubilair, hardware en overige activa. Vanwege de investeringen in CentreCourt in 2002 en 2003 zijn de investeringen in 2004 en verder relatief laag. De uitkering in 2003 aan het moederdepartement heeft betrekking op de resultaatuitkering 2002.

Financieringskasstroom

Uitgaande van het geraamde saldo van baten en lasten en de maximale exploitatiereserve (5% van de gemiddelde omzet van drie jaren) is berekend dat in 2004 geen reguliere resultaatuitkering zal plaatsvinden aan het moederdepartement.

EVD

1. Missie

Het agentschap EVD stimuleert en faciliteert de internationale oriëntatie en participatie van het Nederlandse bedrijfsleven.

Organisatorische context

De EVD vult deze missie in op basis van opdrachten van het Ministerie van Economische Zaken en andere overheidsorganisaties. Om deze positie op het raakvlak tussen overheid en bedrijfsleven optimaal invulling

Agentschappen

te geven ontwikkelt de EVD zich steeds meer als kennis- en expertisecentrum op het gebied van internationaal ondernemen en het Nederlandse bedrijfsleven. Dit betekent enerzijds een inhoudelijke verdieping van de kennis over het Nederlandse, internationaal actieve bedrijfsleven en anderzijds een verbreding van de dienstverlening op dit terrein. Daartoe wordt onder meer samenwerking geëntameerd met aanverwante organisaties (Senter, CBI) en wordt getracht nieuwe opdrachten (taken) te verkrijgen.

2. Strategische doelstellingen

Om de internationalisering van het bedrijfsleven vanuit de overheid optimaal te ondersteunen is het van belang dat de EVD zich blijft ontwikkelen tot een sterke en bij zowel klanten als opdrachtgevers gewaardeerde organisatie. Uitgaande van de visie van de EVD ten opzichte van zijn omgeving en de geformuleerde missie is de centrale doelstelling van de EVD als volgt geformuleerd: De EVD wil zijn positie als de centrale overheidsorganisatie voor de internationalisering van het bedrijfsleven versterken. Teneinde dit te bereiken streeft de EVD onder andere naar een groter bereik binnen de doelgroep, een (meetbaar) grotere bijdrage aan de internationalisatie van het Nederlandse bedrijfsleven onder andere in de vorm van de tevredenheid over de EVD en meer kennis over activiteiten, gedrag en specifieke wensen van de doelgroepen. De EVD streeft naar een grotere bekendheid binnen de doelgroep.

3. Producten en diensten

De producten van de EVD staan ten dienste van de klant: het potentieel internationaal opererend bedrijfsleven. De producten zijn geclusterd in de volgende deelprogramma's¹:

1. Internationale oriëntatie;
2. Internationale participatie;
3. Economische Holland promotie;
4. Starters op buitenlandse markten;
5. Postennetwerk en beleidsondersteuning en opdrachten van andere onderdelen van EZ.

De kosten van de producten worden in de regel gedragen door de opdrachtgever (een ministerie). Een deel van de kosten wordt echter gedekt door bijdragen van de klanten (het bedrijfsleven). De aan de klant in rekening gebrachte prijzen worden bepaald aan de hand van het EVD-prijsbeleid. De doelstelling van dat prijsbeleid is een prijsstelling voor de doelgroep te realiseren die recht doet aan de kerntaak van de EVD: bedrijven te stimuleren en de mogelijkheid te bieden goed voorbereid buitenlandse markten te betreden. Daartoe geldt voor sommige producten een drempelverlagende prijs, die echter wel zo hoog is dat alleen echt geïnteresseerde bedrijven het product afnemen.

Naast bovenstaande productiekosten kent de EVD uitgaven die wel betrekking hebben op een product, maar in feite doorsluisposten zijn. Het gaat hierbij om de Promotionele Projecten Posten (PPP) -middelen en de bijdrage aan de Stichting tot Bevordering van de Uitvoer (SBU).

4. Belangrijkste ontwikkelingen en prioriteiten in 2004

Stroomlijning van de uitvoering agentschappen EZ

Gezien het streven naar een meer herkenbare, transparante en efficiënte uitvoering van het EZ-beleid en ter nadere invulling van de volume-

¹ De informatie over de met het agentschap voortgebrachte producten of diensten en de te bereiken beleidsdoelstellingen van EZ is voornamelijk opgenomen in beleidsartikel 5 «Buitenlandse Economische Betrekkingen».

Agentschappen

taakstelling EZ is door een werkgroep onderzocht op welke wijze de vier agentschappen Senter, Novem, EVD en Bureau I.E. kunnen worden gestroomlijnd. Het advies van de werkgroep is om de activiteiten van Senter, Novem en EVD thematisch te herschikken naar twee entiteiten, één gericht op «internationaal ondernemen» en één op «duurzame en innovatieve ontwikkeling», daarbij gebruik te maken van een gezamenlijk front-office en een shared service centre voor de uitvoering van de staftaken (waar mogelijk inclusief Bureau I.E.).

In de komende periode zal dit voorstel worden uitgewerkt en zal hierover overleg met de medezeggenschapsorganen plaatsvinden. Uiteraard zal ook de Tweede Kamer daarna zo spoedig mogelijk uitgebreid over de concrete voornemens worden geïnformeerd.

Op dit moment zijn de gevolgen voor het activiteitsniveau van EVD nog niet duidelijk. Vandaar dat de gevolgen daarvan niet zijn meegenomen in de begroting.

De missie van de EVD is om de internationalisering van het Nederlandse bedrijfsleven te faciliteren en stimuleren. Vanuit het concept internationaal ondernemen zal de EVD in 2004 de dienstverlening aan het Nederlandse bedrijfsleven verder inhoud geven. Dat betekent dat het agentschap ondersteuning wil bieden aan alle aspecten van het internationaal zakendoen, zowel op het terrein van de export als investeringen en import.

Om de effectiviteit van de EVD dienstverlening te optimaliseren (en meer bedrijven internationaal succesvol te laten zijn) is een op de doelgroep gerichte aanpak van groot belang. Het Customer Relations Management (CRM) systeem dat in 2003 operationeel is geworden, stelt de EVD in staat om zijn kennis van de doelgroep te vergroten en nog specifiek in te spelen op de behoeften van de klant. Een belangrijke doelstelling in 2004 is het aanboren van het zogenaamde onbenutte exportpotentieel om meer Nederlandse bedrijven op het internationale spoor te krijgen. Uit diverse onderzoeken blijkt dat de dienstverlening aan de startende exporteur meer aandacht behoeft. Daarom zal de EVD dit en volgend jaar werken aan een meer omvattende exportstarters-aanpak, in overleg met de Kamers van Koophandel.

In algemene zin blijkt dat bedrijven meer behoefte hebben aan een op maat gesneden dienstverlening. In de verschillende producten en diensten van de EVD vindt daarom een vertaalslag plaats naar meer op doelgroepen, sectoren en individuele bedrijven gerichte dienstverlening. Zo worden in overleg met betrokken branches sectoraanpakken geformuleerd ten behoeve van een optimaal effect van de inzet van de EVD. Dit proces naar meer maatwerk zal ook in 2004 worden vervolgd.

Tenslotte zal de EVD in 2004 aandacht schenken aan de vertaalslag van nieuwe beleidsthema's naar concrete, op het bedrijfsleven gerichte, activiteiten, met name op het terrein van ondernemen tegen armoede, maatschappelijk verantwoord ondernemen en de toegang tot multilaterale fondsen zoals de Wereldbank.

5. Doelmatigheid en doeltreffendheid

Tabel 1 Doelmatigheids- en doeltreffendheidsindicatoren		
	realisatie 2002	doelstelling 2004
Vergroting van de spontane bekendheid	13%	15%
Vergroting van de geholpen bekendheid	44%	50%
Groter bereik van de doelgroep ¹	14%	18%
waarvan bereik onder exporterende bedrijven	23%	29%
Vergroten aantal klantcontacten	1 407 321	1 600 000
Gelijk houden % effectieve klantcontacten (tevredenheid)	90%	90%
Vergroten aantal effectieve klantcontacten	1 266 589	1 440 000

¹ Doelgroep = 80 000 exporterende bedrijven plus 50 000 bedrijven met exportpotentieel.

Toelichting

De vergroting van de spontane en geholpen bekendheid kan sterk beïnvloed worden door de plannen tot stroomlijning en/of herindeling van agentschappen binnen het Ministerie van Economische Zaken en hiermede verband houdende publiciteit.

De verwachte stijging van het bereik vindt zijn oorsprong vooral in de nog verder toenemende digitalisering, de verdergaande samenwerking met de kamers van koophandel en intensivering van de activiteiten gericht op mogelijke starters op het terrein van internationaal ondernemen.

De stijging van het aantal klantcontacten vindt vooral zijn oorsprong in de verdergaande digitalisering van zowel de doelgroep als het EVD-dienstenpakket. Ook de verbreding van het dienstenpakket met onder andere importonderwerpen draagt hieraan bij.

De tevredenheid wordt in 2004 net als in voorgaande jaren gerelateerd aan de tevredenheid over de vraagbeantwoording.

De EVD zal de komende jaren, mede in het kader van VBTB, in steeds directere mate de doeltreffendheid van de diverse instrumenten en producten meten. Dit houdt in dat buiten de tevredenheid bij de klant over de productafname/dienstverlening, ook de mate waarin deze heeft bijgedragen aan verdere internationalisatiestappen van het bedrijf wordt gemeten. Deze meting zal afhankelijk van het afgenomen product worden aangegeven in termen als «concrete belangstelling voor een nieuwe markt» tot «het vinden van een zakenpartner op een nieuwe markt».

Agentschappen

6. Begroting van baten en lasten

Tabel 2 Meerjarenbegroting (bedragen in € 1 000)								
	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie	Ontwerp- begroting	Geactualiseerd					
Baten								
Omzet moederdep.	21 261	25 108	25 108	24 044	24 057	24 070	24 070	24 070
Omzet overige depar	3 083	3 048	3 048	3 640	3 627	3 614	3 614	3 614
Omzet derden	943	1 399	1 399	526	526	526	526	526
Rentebaten	163	125	125	60	60	60	60	60
Buitengewone baten	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	25 450	29 680	29 680	28 270	28 270	28 270	28 270	28 270
Lasten								
Apparaatskosten								
* personele kosten	9 064	9 582	9 582	10 517	10 517	10 517	10 517	10 517
* materiële kosten	15 426	18 948	18 948	16 116	16 018	15 920	15 920	15 920
Rentelasten	13	54	46	148	224	193	166	142
Afschrijvingskosten								
* materieel	304	633	577	830	969	845	769	710
* immaterieel	-	-	-	-	-	-	-	-
Dotaties voorzieningen	98	273	273	302	302	302	302	302
Buitengewone lasten	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten	24 905	29 490	29 426	27 913	28 030	27 777	27 674	27 591
Saldo van baten en lasten	545	190	254	357	240	493	596	679

Toelichting

Algemeen

De cijfers voor de begroting 2004 zijn gebaseerd op de opdrachten 2003, zoals die zijn overeengekomen met de opdrachtgevers, vermeerderd met de loon- en prijscorrectie. De kosten van die opdrachten liggen boven het niveau van 2002, maar onder het niveau dat was voorzien in de begroting 2003. Dit wordt met name veroorzaakt door de in 2003 bij de opdrachtgevers beschikbare budgetten. Voor een nadere analyse wordt verwezen naar de toelichting bij de omzet uit opdrachten van het moederdepartement.

De wijzigingen in de geactualiseerde begroting 2003 ten opzichte van de ontwerpbegroting 2003 houden verband met uitstel van de nieuwe huisvesting of verbouwing van de huidige huisvesting. Hierdoor vallen de afschrijvingslasten en rentelasten lager uit.

Evenals in de begroting 2003 is voor de meerjarenbegroting uitgegaan van uitkering aan het moederdepartement van de efficiency- en inhuurtaakstelling (Balkenende I).

Baten

Omzet moederdepartement

In overleg met de grootste opdrachtgever van de EVD, het DG BEB, is de indeling in deelprogramma's gewijzigd. De indeling is het gevolg van de behoefte aan meer inzicht in de soorten instrumenten die de EVD hanteert. Een en ander heeft geleid tot samenvoeging en een andere benaming van een aantal deelprogramma's.

Agentschappen

De gegevens over 2002 en 2003 worden gepresenteerd conform de nieuwe indeling. De vergelijking van de verschillende jaren blijft goed mogelijk. De belangrijkste wijziging is de samenvoeging van de oude deelprogramma's «Collectieve Marktbewerking» en «Individuele Marktbewerking» tot het deelprogramma «Internationale participatie».

De omzet van het moederdepartement toegerekend naar de verschillende deelprogramma's geven het volgende beeld:

a. Internationale oriëntatie

Tabel 3 Deelprogramma Internationale oriëntatie								
	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie	Ontwerp- begroting	Geactua- liseerd					
Totale kosten (€ 1 000)	11 888	12 862	12 862	13 147	13 154	13 161	13 161	13 161
Ontvangsten van klanten (€ 1 000)	161	310	310	183	183	183	183	183
Kostprijs per product (€)	106 606	104 603	104 603	109 864	109 928	109 982	109 982	109 982
Kostprijs per klantcontact (€)	8,3	10,7	10,7	9,2	9,2	9,2	9,2	9,2

Toelichting

Het deelprogramma Internationale oriëntatie heeft als doelstelling het vergroten van de internationale oriëntatie van het Nederlandse bedrijfsleven door het leveren van betrouwbare, actuele en relevante informatie over buitenlandse markten en de praktijk en kansen van het internationaal zakendoen.

In 2004 zal de in 2002 en 2003 ingezette verbreding van de dienstverlening tot alle aspecten van het internationaal ondernemen (w.o. import-onderwerpen) verder vorm krijgen. Ook zal de dienstverlening aan de zogenoemde «startende exporteur» in samenwerking met de kamers van koophandel worden geïntensiveerd met als doel het onbenut export-potentieel verder aan te boren.

Een en ander gaat hand in hand met een vanuit doelgroepsegmentatie meer op maatwerk gestoelde dienstverlening.

Ten opzichte van 2002 is er voor 2003 een stijging van de kostprijs per klantcontact en daarna weer een daling. Dit wordt met name veroorzaakt doordat het aantal producten dat wordt afgenomen in de raming 2003 achterblijft bij de realisatie in 2002. Vooral het product «Elektronische nieuwsbrief» werd veel door klanten afgenomen. Deze ontwikkeling was nog niet zichtbaar bij het opstellen van de begroting 2003.

De kostprijs per product daalt ten opzichte van 2002 en stijgt daarna weer. Dit wordt veroorzaakt doordat in 2002 minder «Marktverkenningen» uitgevoerd zijn, waardoor het totale aantal producten in 2002 lager is dan geraamd en de gemiddelde kostprijs dus hoger. Voorts wordt de stijging van de kostprijs per product in 2004 verklaard door de invoering van het product «Multi-media informatielijn voor internationaal ondernemen». Dit product is in de loop van 2003 ingevoerd.

Agentschappen

b. Internationale participatie

Tabel 4 Deelprogramma Internationale participatie								
	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie	Ontwerp- begroting	Geactua- liseerd					
Totale kosten (€ 1 000)	7 015	9 616	9 616	7 638	7 642	7 646	7 646	7 646
Ontvangsten van klanten (€ 1 000)	726	907	907	343	343	343	343	343
Kostprijs per product (€)	5 375	8 101	8 101	3 751	3 753	3 755	3 755	3 755
Kostprijs per klantcontact (€)	1 700	2 721	2 721	1 495	1 496	1 497	1 497	1 497

Toelichting

Het doel van het deelprogramma Internationale participatie is het bevorderen van de presentie van Nederlandse bedrijven op buitenlandse markten. Op twee manieren tracht de EVD hieraan invulling te geven:

1. Door het aanbieden van assistentie gericht op het verkennen en bewerken van enige specifieke markten, met name op individuele basis (individuele marktwerking).
2. Door bedrijven concreet te helpen bij het doen van marktverkenning en marktwerking in collectief verband, al dan niet onder leiding van een bewindspersoon.

Ook dit deelprogramma zal meer en meer op maatwerk worden gestoeld, waarbij de inspanningen worden gericht op doelgroepsegment met eigen problematiek, zoals starters en kennisintensieve sectoren.

Ten opzichte van 2002 is er in 2003 een stijging van de kostprijs per product en per klantcontact en daarna weer een daling. Dit wordt enerzijds veroorzaakt doordat in de begroting 2003 ten onrechte is aangenomen dat alle (in Nederland gemaakte) kosten van het instrument «Netherlands Business Support Offices (NBSO's)» voor rekening van het DG BEB komen. Deze kosten komen in werkelijkheid voor een klein deel ten laste van het DG BEB en voor een groot deel ten laste van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Anderzijds leidt een intensivering van hetzelfde instrument tot grotere aantallen producten en klantcontacten, waardoor de kostprijs per product en de kostprijs per klantcontact afneemt.

Agentschappen

c. Economische Holland promotie

Tabel 5 Deelprogramma Economische Holland promotie								
	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie	Ontwerp- begroting	Geactua- liseerd					
Totale kosten (€ 1 000)	1 776	1 533	1 533	1 968	1 969	1 970	1 970	1 970
Ontvangsten van klanten (€ 1 000)	44	182	182	0	0	0	0	0
Kostprijs per product (€)	247 403	193 013	193 013	47 999	48 027	48 051	48 051	48 051
Kostprijs per klantcontact (€)	0,3	0,3	0,3	7	7	7	7	7

Toelichting

Het onderdeel Economische Holland promotie is gericht op een adequate informatievoorziening over de Nederlandse economie en industrie onder het buitenlandse relatiepatroon van het internationaal opererende Nederlandse bedrijfsleven. Daarmee wordt beoogd een gezonde voedingsbodem te creëren voor het leggen van internationale handelscontacten door het Nederlandse bedrijfsleven.

De kostprijs per product daalt ten opzichte van 2002. In 2002 leidde met name de nagenoeg wereldwijde stijging van posttarieven tot overschrijding van het budget. Dit was nog niet zichtbaar bij het opstellen van de begroting 2003. In de cijfers voor de begroting 2004 is rekening gehouden met een nieuw productenpakket voor dit deelprogramma. Hierin is onder andere de nieuwe aanpak van het instrument «Holland Imago projecten» verwerkt. Voor deze categorie van producten is budget overgeheveld vanuit het deelprogramma Internationale participatie. Dit leidt niet alleen tot hogere kosten binnen het deelprogramma Economische Holland promotie, maar ook tot meer producten. Daardoor daalt in 2004 de kostprijs per product ten opzichte van 2003.

De kostprijs per klantcontact stijgt in 2004. Belangrijkste oorzaak hiervan is de wijziging in meetmethodiek voor de internetsite. Tot en met 2003 werd het aantal hits op de site als indicator voor het aantal klantcontacten gehanteerd (in 2002 4,8 mln hits). In 2004 is deze indicator vervallen en wordt het aantal unieke bezoekers als indicator gehanteerd (voor 2004 een raming van 140 000 unieke bezoekers).

d. Starters op buitenlandse markten

Tabel 6 Deelprogramma Starters op buitenlandse markten								
	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie	Ontwerp- begroting	Geactua- liseerd					
Totale kosten (€ 1 000)	269	912	912	641	641	642	642	642
Kostprijs per product (€)	269 069	912 500	912 500	641 437	641 365	641 678	641 678	641 678
Kostprijs per klantcontact (€)	737	1 825	1 825	1 283	1 283	1 283	1 283	1 283
Instrumentele uitgaven	0	7 300	7 300	8 223	8 223	8 223	8 223	8 223

Agentschappen

Toelichting

Het programma Starters op buitenlandse markten (PSB) beoogt ondernemers, die niet of in beperkte mate beschikken over exportervaring, te ondersteunen bij het betreden van een nieuwe buitenlandse markt. De ondersteuning bestaat voor een belangrijk deel uit een subsidie in de vorm van financiering van advies en begeleiding bij het opstellen van een exportplan. Daarnaast wordt een financiële tegemoetkoming geboden in de kosten van een aantal instrumenten voor de uitvoering van het plan.

Evaluatie van de subsidieregeling heeft geleid tot verbetering van dit instrument. Het PSB nieuwe stijl beoogt jaarlijks 500 ondernemers daadwerkelijk door middel van ondersteuning een exportdoelstelling te laten realiseren. Daarmee is de aandacht verschoven van kwantiteit (zo veel mogelijk ondernemers bereiken) naar kwaliteit (zo veel mogelijk daadwerkelijke exportgroei).

De evaluatie heeft, behalve de verbetering van de effectiviteit van dit instrument, ertoe geleid dat de EVD de gehele uitvoering ervan op zich neemt, waardoor de kosten die de EVD maakt voor dit programma stijgen, terwijl de kosten van Senter voor dit programma vervallen. De kostprijs per product en de kostprijs per klantcontact stijgen hierdoor echter. De kosten voor 2003 zijn naar verwachting te hoog ingeschat. Op basis van de opdracht voor 2003 zijn de kosten voor 2004 neerwaarts bijgesteld.

e. Postennetwerk en beleidsondersteuning en opdrachten van andere onderdelen van het Ministerie van Economische Zaken

Tabel 7 Deelprogramma Postennetwerk en beleidsondersteuning en opdrachten van andere onderdelen van het Ministerie van Economische Zaken

	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie	Ontwerp- begroting	Geactua- liseerd					
Totale kosten (€ 1 000)	1 244	1 584	1 584	1 176	1 177	1 177	1 177	1 177
Instrumentele uitgaven	2 650	2 926	2 926	2 715	2 634	2 634	2 634	2 634

Toelichting

Dit deelprogramma bevat het instrument «postennetwerk», zijnde de handelsbemiddeling door de Nederlandse Kamers van Koophandel in het buitenland, SBU, elektronische vierhoek en handelsbevorderende activiteiten door de posten van de dienst Buitenlandse Zaken. Tevens is het onderdeel beleidsondersteuning opgenomen. Tot slot zijn hierin (kleine) opdrachten van andere onderdelen van het Ministerie van Economische Zaken opgenomen, waaronder opdrachten van Senter voor pre-accessie projecten Phare Twinning Polen en Bulgarije.

Agentschappen

Omzet overige departementen

Tabel 8 Omzet overige departementen (bedragen in € 1 000)								
	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie	Ontwerp- begroting	Geactua- liseerd					
Opdrachten Buitenlandse Zaken								
NBSO's	2 995	2 880	2 880	3 512	3 499	3 487	3 487	3 487
HERMES (Elektronische vierhoek)	52	167	167	127	127	126	126	126
Brochure buitenlandse werknemers	11	-	-	-	-	-	-	-
Opdracht Justitie								
Brochure buitenlandse werknemers	12	-	-	-	-	-	-	-
Opdracht SZW								
Brochure buitenlandse werknemers	12	-	-	-	-	-	-	-
Opdracht OC&W: Nuffic	1	1	1	1	1	1	1	1
Eventuele nieuwe opdrachten				pm	pm	pm	pm	pm

Onder de omzet overige departementen vallen de opdrachten die worden uitgevoerd voor het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. In 2002 is eenmalig een brochure vervaardigd in een gezamenlijke opdracht van de Ministeries Van Buitenlandse Zaken, Justitie en Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Omzet derden

De omzet derden betreft de omzet die buiten de rijksoverheid wordt gerealiseerd en heeft betrekking op bijdragen van bedrijven en instellingen aan promotionele en voorlichtingsactiviteiten en op de opbrengsten uit verkoop van voorlichtingsmateriaal. De daling in de omzet derden wordt met name veroorzaakt doordat de EVD meer werkzaamheden uitbesteedt binnen het deelprogramma Internationale participatie. De kosten die de EVD voorheen voorfinancierde behoeven niet meer door de EVD doorberekend te worden aan deelnemende bedrijven. Tevens blijven de advertentie-inkomsten achter als gevolg van een teruggang in de markt voor advertenties.

Rentebaten

Op basis van ervaringen in het verleden en de verwachte liquiditeitspositie worden de rentebaten uit hoofde van een positief saldo op de rekening courant RIC en op deposito uitgezette gelden geraamd op EUR 0,1 mln (gehanteerd rentepercentage betreft 2,5%).

Lasten

Personele kosten

De hoogte van de personele kosten wordt bepaald door prijs- en volumeontwikkelingen. Gerekend is met 2,75% prijsstijging. De volumeontwikkeling komt tot uitdrukking in een groei van het personeelsbestand naar aanleiding van de opdrachten voor 2003. Met name de uitvoering van de subsidieregeling van het programma «starters op buitenlandse

Agentschappen

markten» en de invoering van de «Multi-media informatielijn voor internationaal ondernemen» heeft tot uitbreiding van het personeelsbestand geleid.

Voor 2004 wordt het aantal FTE's op 184 geraamd, onderscheiden naar 142 ambtenaren en 42 inhuurkrachten. De gemiddelde loonkosten per ambtelijke FTE zijn begroot op € 54 600 en voor een inhuurkracht op € 55 500.

Materiële kosten

De materiële kosten zijn onder te verdelen in directe en indirecte materiële kosten. Directe materiële zijn de kosten ten behoeve van de uitvoering van de opdrachten en daaronder vallende producten. In 2004 worden deze kosten op € 12,8 mln geraamd. Hiertoe behoren onder andere kosten ten behoeve van de exploitatie van de NBSO's, kosten in verband met het bevragen van externe databanken, kosten van standbouw, drukkosten en dergelijke. Gerekend is met 0,75% prijsstijging.

Indirecte materiële kosten zijn kosten die niet direct aan een product zijn toe te rekenen. In 2004 worden deze kosten op € 3,3 mln geraamd. De grootste post betreft huisvestingskosten (€ 1,4 mln). De huurprijs van het pand bedraagt circa € 0,5 mln per jaar.

Rentekosten

De rentelasten vloeien voort uit rente- en aflossingsdragend vermogen. De EVD heeft de overname van de activa bij de start van het agentschap gefinancierd met een lening, gebruik makend van de regeling leen- en depositofaciliteit. Daarnaast heeft de EVD leningen aangevraagd voor de financiering van nieuwe huisvesting. Mogelijk valt de geplande verhuizing dan wel verbouwing samen met de «stroomlijning agentschappen». Tenslotte heeft de EVD leningen aangevraagd voor de financiering van de vervanging van de financiële systemen.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingstermijnen bedragen voor aanpassingen aan het gebouw tien jaar, voor inventaris vijf jaar en voor automatisering drie jaar. In 2004 bedragen de afschrijvingskosten € 0,83 mln. Deze kosten bestaan uit afschrijvingen op inventaris (€ 0,07 mln), automatisering (€ 0,48 mln) en huisvesting (€ 0,28 mln). De stijging van de afschrijvingskosten houdt verband met de geplande investeringen voor nieuwe huisvesting en vervanging van de financiële systemen.

Dotaties voorzieningen

Geraamd is een jaarlijkse dotatie aan de voorziening voor personele kosten. Deze voorziening is bedoeld voor de opvang van personele risico's zoals wachtgeld.

Saldo van baten en lasten

De staat van baten en lasten in de meerjarenbegroting laat de komende jaren positieve resultaten zien. Dit is mede het gevolg van de efficiency- en inhuurtaakstelling die via een uitkering aan het moederdepartement verwerkt wordt.

De voorlopige bestemming van het overige verwachte resultaat is toevoeging aan de exploitatiereserve om de risico's te dekken, zoals aangegeven in het risicobeleid van de EVD. Het voorziene negatieve resultaat na de resultaatuitkering in 2005 is het gevolg van de stijging van afschrijvingskosten en rentelasten in verband met investeringen voor

Agentschappen

verhuizing/verbouwing, die mogelijk samen kunnen vallen met de stroomlijning agentschappen. De EVD kiest er voor, in verband met de onzekerheid hieromtrent, dit niet in de tarieven te verwerken om de tarieven zo laag mogelijk te houden. Een eventueel negatief resultaat wordt gedekt uit de exploitatiereserve. De EVD zal trachten het dreigende exploitatieresultaat af te wenden door extra efficiencybesparingen.

7. Vermogensontwikkeling

Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige vermogensontwikkeling van de EVD.

Tabel 9 Overzicht Vermogensontwikkeling (bedragen in € 1 000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1 Eigen vermogen per 1 januari*	708	1 253	1 317	1 386	1 240	1 249	1 361
2 saldo van baten en lasten	545	254	357	240	493	596	679
3 directe mutaties in het eigen vermogen:							
3a uitkering aan moederdep.		- 190	- 288	- 386	- 484	- 484	- 484
3b bijdrage moederdepartement ter versterking EV							
3c overige mutaties							
Eigen vermogen per 31/12*	1 253	1 317	1 386	1 240	1 249	1 361	1 556

* inclusief onverdeeld resultaat.

De EVD stelt de jaarrekening op vóór resultaatbestemming. In het daarop volgende jaar wordt het resultaat verdeeld conform de door de Secretaris-Generaal van EZ goedgekeurde resultaatbestemming. Het eigen vermogen per 1 januari bevat het onverdeelde resultaat van het voorgaande boekjaar en het eigen vermogen per 31 december bevat het onverdeelde resultaat van het huidige boekjaar.

In het risicobeleid van de EVD wordt aangegeven welke risico's de EVD dekt uit de voorzieningen en welke risico's worden gedekt uit de exploitatiereserve.

Agentschappen

8. Kasstroomoverzicht

Tabel 10 Kasstroomoverzicht (bedragen in € 1 000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Realisatie							
1. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 1 januari	7 013	3 752	3 575	3 676	3 276	3 003	3 063
2. Totaal operationele kasstroom	- 3 010	504	889	911	1 040	1 373	1 397
3a. -/- totaal investeringen	101	979	4 624	231	231	231	231
3b. + totaal boekwaarde desinvesteringen	0	0	0	0	0	0	0
3. Totaal investeringskasstroom	-101	- 979	- 4 624	- 231	- 231	- 231	-231
4a. -/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	0	190	288	386	484	484	484
4b. + eenmalige storting door moederdepartement	0	0	0	0	0	0	0
4c. -/- aflossing op leningen	150	270	270	694	598	598	480
4d. + mogelijk beroep op leenfaciliteit ¹	0	758	4 394	0	0	0	0
4. Totaal financieringskasstroom	- 150	298	3 836	- 1 080	- 1 082	- 1 082	- 964
5. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 31 december	3 752	3 575	3 676	3 276	3 003	3 063	3 265

¹ Het beroep op de leenfaciliteit voor 2004 is nog niet door het Ministerie van Financiën gehonoreerd.

Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de liquiditeitsontwikkeling.

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom bestaat uit het geraamde saldo van baten en lasten, gecorrigeerd voor afschrijvingen en mutaties in de voorzieningen en het werkkapitaal. De realisatiecijfers 2002 bevatten tevens de mutaties in de balansposten kortlopende vorderingen en kortlopende schulden. De kortlopende vorderingen zijn in 2002 met € 3,2 mln toegenomen. Dit wordt met name veroorzaakt doordat de bevoorschotting van de belangrijkste opdrachtgever van de EVD, het DG BEB, is aangepast aan het uitgavenpatroon van de EVD. Daarnaast zijn de kortlopende schulden met € 0,6 mln afgenomen, met name tengevolge van de afname van het saldo crediteuren.

Investeringskasstroom

De investeringskasstroom is bepaald op basis van de geraamde vervangingsinvesteringen. Tevens is rekening gehouden met extra investeringen voor nieuwe huisvesting dan wel verbouwing. (€ 0,8 mln in 2003 en € 4,0 mln in 2004). Daarnaast is een incidentele investering voorzien in de vervanging van het financiële systeem in 2004 (€ 0,4 mln).

Financieringskasstroom

Reguliere investeringen worden gedekt uit de operationele kasstroom. De overname van activa ultimo 2000 en incidentele investeringen worden gefinancierd door een beroep op de leenfaciliteit. De hiermee verband houdende aflossingen zijn gelijk aan de omvang van de afschrijvingskosten van de met de lening gefinancierde investeringen. De uitkeringen aan het moederdepartement zijn resultaatuitkeringen en vloeien voort uit de efficiency en inhuurtaakstelling.

Bureau voor de Industriële Eigendom

1. Missie

Het Bureau I.E. is een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken (EZ), dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het octrooi-beleid. Tot deze taak behoren het beschermen en verspreiden van octrooikennis en zorgdragen voor de Nederlandse inbreng in internationale organisaties, in opdracht van het DG Innovatie (DG I)¹.

Het Bureau voor de Industriële Eigendom beoogt zijn wettelijke taken en informatieve dienstverlening zodanig uit te voeren dat het daarmee:

- a. zijn huidige en toekomstige klanten optimaal bedient;
- b. zorgdraagt voor een integere en doelmatige uitvoering van de opdracht van de opdrachtgever;
- c. het gebruik van kennisbescherming en octrooi-informatie bevordert;
- d. nationaal en internationaal een toonaangevende rol op het gebied van de industriële eigendom speelt;
- e. zijn medewerkers een inspirerend en boeiend werkklimaat biedt.

2. Strategische doelstellingen

Strategie en doelen op hoofdlijnen

De missie van het Bureau I.E. is in relatie gebracht met de vier «stakeholders» van de organisatie, zijnde de afnemers van de door Bureau I.E. geboden diensten (Klanten), de opdrachtgever van de aan het Bureau I.E. opgedragen taken (DG Innovatie), de eigenaar (Secretaris-Generaal) en de organisatie zelf (Personeel).

Per missieonderdeel zijn Kritische Succes Factoren (KSF'n) geformuleerd die betrekking hebben op de verbetering van de huidige producten en/of het creëren van nieuwe producten. De KSF'n zijn vervolgens vertaald in doelen waarmee deze gerealiseerd gaan worden. Tenslotte is bij elke KSF de wijze van meten (prestatie-indicator) en de streefwaarde bepaald. Naast interne sturing worden deze prestatie-indicatoren gebruikt ter toetsing van de doelmatigheid en doeltreffendheid (zie paragraaf 5). Met DG I zal in de loop van het jaar kritisch worden gekeken of wijzigingen in de KSF'n aan de orde zijn.

3. Producten en diensten

- Het Bureau I.E. heeft de volgende taken:
 - de octrooiverlening conform de in de Rijsoctrooiwet geformuleerde voorwaarden;
 - de voorlichting over het octrooisysteem alsmede de verspreiding en het toegankelijk maken van de in de octrooiliteratuur opgeslagen technische kennis;
 - het medebesturen, tezamen met het DG Innovatie, van internationale organisaties op het gebied van de industriële eigendom.

Het Bureau I.E. onderscheidt de volgende productgroepen:

- *De behandeling van octrooiaanvragen*; activiteiten die worden uitgevoerd om te voldoen aan de wettelijke en verdragsrechtelijke verplichtingen ten aanzien van octrooiverlening.
- *Het beheer van octrooien*; activiteiten die worden uitgevoerd met het oog op een goed beheer van de verleende octrooien en de uitgegeven octrooidocumenten.

¹ De informatie over de, met het agentschap te bereiken beleidsdoelstellingen is opgenomen in beleidsartikel 2: «Bevorderen van innovatiekracht».

Agentschappen

- *Informatieverstrekking*; geven van voorlichting over de betekenis en inhoud van de octrooiereggeving aan de gebruikers van het octrooi-systeem.
- *Bevordering van het octrooibewustzijn*; versterken van het octrooibewustzijn bij en het benutten van octrooi-informatie door kennisinfrastructuur, bedrijfsleven en overheid. De kennisverspreidende activiteiten zijn verwoord in een strategisch plan.
- *Bijdragen aan beleidsvoorbereiding en overleg*; de verschillende (nationale en internationale) gremia voor industriële en intellectuele eigendomsrechten.

Belangrijkste ontwikkelingen en prioriteiten in 2004

Invoering gemeenschapsoctrooi

Op 3 maart 2003 werd in de Ministerraad van de Europese Unie een voor alle landen aanvaardbaar politiek compromis bereikt over de hoofdlijnen van een Gemeenschapsoctrooi. Dit compromis vormt de basis voor de uiteindelijke Gemeenschapsoctrooi Verordening. Verwacht wordt dat vanaf 2010 het Gemeenschapsoctrooi voor alle lidstaten van kracht zal zijn.

Reorganisatie

De beschermingstaak neemt af door de per 15 maart 2003 van kracht zijnde Slotwet van de Rijsoctrooiwet 1910. Hierdoor zal zwaarder ingezet worden op de verspreidingstaak. Daartoe zal de Octrooiraad worden opgeheven en de huidige vier lijnafdelingen worden geclusterd tot twee: de afdeling Octrooiverlening en de afdeling Kennisontwikkeling en Voorlichting. Voor 2004 zijn 20 formatieplaatsen minder voorzien.

Afstoten octrooicollectie

De octrooicollectie bestaat uit de octrooipublicaties van circa 40 landen uit de hele wereld. De collectie is opgebouwd in de 20^e eeuw. In het pre-elektronische tijdperk was deze collectie de basis voor de octrooi-verlening. Nu de collectie daarvoor zijn betekenis heeft verloren, zoekt het Bureau I.E. naar mogelijkheden om de octrooicollectie af te stoten.

ICT

Het Bureau I.E. zal in 2004 wederom veel aandacht schenken aan ICT. Eind 2003 start een project om elektronische octrooi-afhandeling mogelijk te maken. Daarnaast wordt in 2004 overgestapt van Windows NT naar Windows XP, wordt het aantal besturingsplatforms teruggebracht en komt er een nieuw online zoekstelsel voor octrooiliteratuur.

Stroomlijning van de uitvoering agentschappen EZ

Gezien het streven naar een meer herkenbare, transparante en efficiënte uitvoering van het EZ-beleid en ter nadere invulling van de volume-taakstelling EZ is door een werkgroep onderzocht op welke wijze de vier agentschappen Senter, Novem, EVD en Bureau I.E. kunnen worden gestroomlijnd. Het advies van de werkgroep is om de activiteiten van Senter, Novem en EVD thematisch te herschikken naar twee entiteiten, één gericht op «internationaal ondernemen» en één op «duurzame en innovatieve ontwikkeling», daarbij gebruik te maken van een gezamenlijk front-office en een shared service centre voor de uitvoering van de staftaken (waar mogelijk inclusief Bureau I.E.).

In de komende periode zal dit voorstel worden uitgewerkt en zal hierover overleg met de medezeggenschapsorganen plaatsvinden. Uiteraard zal

Agentschappen

ook de Tweede Kamer daarna zo spoedig mogelijk uitgebreid over de concrete voornemens worden geïnformeerd.

Op dit moment zijn de gevolgen voor het activiteitsniveau van Bureau I.E. nog niet duidelijk. Vandaar dat de gevolgen niet zijn meegenomen in de begroting.

5. Doelmatigheid en doeltreffendheid

Tabel 1 doelmatigheids- en doeltreffendheidsindicatoren				
Kritische succesfactoren		Prestatie-indicator	Realisatie 2002	Doelstelling 2004
Klanten				
Goede kwaliteit van diensten	1	Percentage inschrijving van ROW '95-aanvragen in het Octrooi-register binnen 19 maanden vanaf indieningdatum	99,9%	100%
	2	Foutenpercentage van mutaties in Octrooiregister	0,6%	Max. 1%
	3	Behandeling nieuweids-onderzoek binnen 10 maanden	99%	100%
Landelijk informatiepunt industriële eigendomsrechten	1	Percentage binnen tijdsperiode beschikbaar gestelde informatiebronnen en beantwoorde klantvragen	99%	100%
Optimale communicatie met klanten	1	Elektronisch octrooiaanvragen mogelijk maken in overleg met EOB		Begin 2005 gereed
	2	Elektronische taksbetalingsopdrachten voor betaalbureaus mogelijk maken	Medio 2003 gereed	N.v.t.
Kritische succesfactoren		Prestatie-indicator	Realisatie 2002	Doelstelling 2004
Oprachtgever				
Uitstekende uitvoerder van de Rijsoctrooiwet	1	Percentage van adviezen dat door de rechter wordt overgenomen	95%	100%
Efficiënte uitvoering	1	Percentueel reële tariefontwikkeling ten opzichte van het door SG vastgestelde tarief	0%	Reële daling 2%
Goede infrastructuur bij de doelgroepen van kennisverspreiding	1	Octrooiadviseurs detacheren bij vijf centraal gelegen Syntensvestigingen	Gerealiseerd	Reorganisatie
	2	Bureaubrede front- en backoffice-structuur opzetten	Wordt herbezien in het kader van EZ-brede operatie stroomlijning agentschappen	N.v.t.
Bijdragen aan goed bestuur bij internationale I.E.-organisaties	1	Tevredenheid van de opdrachtgever	Goed	Goed
Kritische succesfactoren		Prestatie-indicator	Realisatie 2002	Doelstelling 2004
Eigenaar				
Hoogwaardig agentschap	1	Accountantsverklaring en positief toezichtverslag DFEZ	Gerealiseerd	Goedkeurend en positief advies
Efficiënte bedrijfsvoering	1	Efficiencywinst	4,2%	2%
	2	Percentuele toename van het aantal directe uren ten opzichte van het totaal aantal uren	2%	Toename van 2% ten opzichte van 2003

Agentschappen

Tabel 1 doelmatigheids- en doeltreffendheidsindicatoren			
Kritische succesfactoren Klanten	Prestatie-indicator	Realisatie 2002	Doelstelling 2004
Bijdragen leveren aan maatschappelijke vraagstukken	1	Behalen van ISO 14 001-certificering	Implementatie eind 2004
	2	Percentage vrouwelijke medewerkers	36%
	3	Voldoen aan regionale norm volgens Wet Samen	6,6%
Kritische succesfactoren Personeel	Prestatie-indicator	Realisatie 2002	Doelstelling 2004
Aantrekkelijke en marktconcurrerende werkgever zijn door professioneel Human Resource Management en moderne middelen	1	Realisatiegraad flexibele inschalingssystematiek en functiereeksen	100%
	2	Percentuele aanwas persoonlijke ontwikkelingsplannen voor alle medewerkers	95%
	3	Vervanging van oude door actuele PC-systemen in procenten van alle werkplekken	28%
	4	Plan voor organisatorische aanpassing	Gerealiseerd in 2003
	5	Aanwas van het percentueel aantal medewerkers dat het Europees PC-certificaat bezit	15%

In 2003 en 2004 worden de bovengenoemde kritische succesfactoren in overleg met de opdrachtgever herbezien en eventueel aangepast.

Agentschappen

6. Begroting van baten en lasten

Tabel 2 Meerjarenbegroting (bedragen in € 1 000)								
	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie	Ontwerp- begroting	Geactua- liseerd					
Baten								
Omzet moederdepartement	17 071	18 088	17 505	16 355	15 434	15 523	15 523	15 523
Omzet overige departemen- ten								
Omzet derden	186	198	323	314	160	160	160	160
Rentebaten	80	-	67	70	70	70	70	70
Buitengewone baten	204	-	-	-	-	-	-	-
Totaal baten	17 541	18 286	17 895	16 739	15 664	15 753	15 753	15 753
Lasten								
Apparaatskosten								
* personele kosten	9 007	9 661	9 429	8 699	7 887	7 887	7 887	7 887
* materiële kosten	5 913	7 015	6 893	6 728	6 206	6 206	6 206	6 206
Rentelasten	-	94	23	17	11	5	3	-
Afschrijvingskosten								
* materieel	1 456	1 111	879	904	1 048	1 047	1 016	1 053
* immaterieel								
Dotaties voorzieningen	940	-	600	100	100	100	100	100
Mutatie Onderhanden werk	- 49	-	-	-	-	-	-	-
Buitengewone lasten	-	-	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten	17 267	17 881	17 824	16 448	15 252	15 245	15 212	15 246
Saldo van baten en lasten	274	405	71	291	412	508	541	507

Toelichting

Baten

Omzet moederdepartement

Het Bureau I.E. verkrijgt zijn opbrengsten voornamelijk uit de opdrachten van DG Innovatie. De omzet is als volgt over de productgroepen verdeeld:

Agentschappen

Tabel 3 Omzet per productgroep (bedragen in € 1 000)								
	2002 realisatie	2003 ontwerp	2003 bijge- steld	2004	2005	2006	2007	2008
Activiteiten in verband met de behandeling van octrooi-aanvragen	7 626	6 440	6 793	5 818	5 634	5 723	5 723	5 723
Activiteiten in verband met het beheer van octrooien	3 795	4 134	3 517	3 437	2 800	2 800	2 800	2 800
Activiteiten in verband met informatieve taken	2 513	2 510	2 408	2 118	2 060	2 060	2 060	2 060
Bevorderen octrooibewustzijn	2 510	4 343	3 823	4 323	4 300	4 300	4 300	4 300
Bijdragen aan beleidsvoorbereiding en overleg	795	859	819	819	800	800	800	800
Overige activiteiten	5	–	305	–	–	–	–	–
Totaal producten	17 244	18 286	17 665	16 515	15 594	15 683	15 683	15 683
Verrekening van de omzet van derden	– 173	– 198	– 160	– 160	– 160	– 160	– 160	– 160
Totaal	17 071	18 088	17 505	16 355	15 434	15 523	15 523	15 523

De lagere omzet in 2004 is voornamelijk het gevolg van het beëindigen van de werkzaamheden in het kader van de ROW 1910 (behandelen octrooiaanvragen) en het beëindigen van het project Elektronische octrooiafhandeling.

Omzet derden

Dit betreft voornamelijk aan klanten van het Bureau I.E. in rekening gebrachte diensten met betrekking tot fotokopieën, prints van octrooi-literatuur en abonnementsgelden op het Hoofden het Bijblad bij De Industriële Eigendom.

Rentebaten

De renteopbrengst is berekend op basis van het gemiddelde saldo op de rekening courant en het uitstaande depositosaldo bij het Rijksinformatiecentrum (RIC), tegen de rentepercentages en tarieven per 1 april 2003 van het Ministerie van Financiën.

Lasten

Personele kosten

De gemiddelde bezetting aan ambtelijk personeel in FTE is als volgt:

Tabel 4 Gemiddelde bezetting ambtelijk personeel in FTE							
	Realisatie 2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal FTE ambtelijk personeel	171	176	156	140	140	140	140
Tarief per ambtelijke FTE (€ 1 000)	53	55	56	56	56	56	56

Door afname van de activiteiten zoals in tabel 2 onder «Omzet moederdepartement» is vermeld en als gevolg van de reorganisatie daalt de

Agentschappen

ambtelijke bezetting van het Bureau I.E. in 2004. Bij de berekening van de loonkosten is uitgegaan van een loonindexering van 2,75% ten opzichte van 2003.

Materiële kosten

Bij de berekening van de materiële kosten is uitgegaan van een indexatie van de prijzen van 0,75%.

De materiële kosten bestaan voor ongeveer 2/3 deel uit directe kosten ten behoeve van de opdracht aan DG Innovatie.

Het Bureau I.E. is gehuisvest in het pand van het Europees Octrooi Bureau (EOB) Voor het gebruik van het pand worden uren servicekosten in rekening gebracht. Ten opzichte van 2003 dalen de kosten met ongeveer € 165 000 met name als gevolg van een verlaging van de huurprijs kantoorruimte. De huisvestingskosten in 2004 zijn als volgt gespecificeerd:

Tabel 5 Huisvestingskosten (bedragen in € 1 000)	
Huur	788
Servicekosten huisvesting EOB	930
Overige huisvestingskosten	100
Totaal	1 818

Rentekosten

De rentekosten betreffen de rentelasten, die voortvloeien uit de in 2002 afgesloten leningen bij het Ministerie van Financiën ad € 660 000.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingstermijn van materiële vaste activa is gelijk aan de geschatte economische levensduur van de betreffende activa. Voor software is de economische levensduur geschat op max. 3 jaar, voor hardware is onderscheid gemaakt tussen een economische levensduur van 3 jaar (voor PC's, printers) en van 5 jaar (voor mainframes). Inventaris en technische installaties worden afgeschreven in 5 jaar.

Rekening is gehouden met de vervanging van informatiesystemen die de primaire taken van het Bureau I.E. ondersteunen.

Tabel 6 Afschrijvingskosten per groep materiële vaste activa (bedragen in € 1 000)	
Inventaris en technische installaties	162
Hardware	512
Software	223
Overige vaste activa	7
Totaal	904

Dotaties voorzieningen

De dotatie in 2004 ad. € 100 000 betreft een voorziening arbeidsongeschiktheidskosten als gevolg van op een balansdatum bestaande verplichting tot het doorbetalen van loonkosten aan medewerkers tot de mogelijke datum van ontslag.

Agentschappen

Saldo van baten en lasten

Het positieve saldo van baten en lasten wordt toegevoegd aan de exploitatiereserve met een maximum van 5% van de omzet van het begrote jaar. Het saldo boven het maximum wordt uitgekeerd aan het moederdepartement.

7. Vermogensontwikkeling

Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige vermogensontwikkeling van Bureau I.E.

Tabel 7 Overzicht vermogensontwikkeling (bedragen in € 1 000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1. Eigen vermogen per 1 januari*	464	738	635	663	722	788	887
2. Saldo van baten en lasten	274	71	291	412	508	541	507
3. Directe mutaties in het eigen vermogen:							
3a. Uitkering aan moederdepartement		- 174	- 263	- 353	- 442	442	- 530
3b. Bijdrage moederdepartement ter versterking EV		-	-	-	-	-	-
3c. overige mutaties		-	-	-	-	-	-
Eigen vermogen per 31/12*	738	635	663	722	788	887	864

* Inclusief onverdeeld resultaat.

Toelichting

Het Bureau I.E. stelt de jaarrekening op vóór resultaatbestemming. In het daarop volgende jaar wordt het resultaat verdeeld conform de door de Secretaris-Generaal van EZ goedgekeurde resultaatbestemming. Het eigen vermogen per 1 januari bevat het onverdeelde resultaat van het voorgaande boekjaar en het eigen vermogen per 31 december bevat het onverdeelde resultaat van het huidige boekjaar. De uitkering aan het moederdepartement heeft te maken met de efficiëncytaakstelling uit het regeerakkoord van Balkenende I. In 2008 wordt daar bovenop nog een bedrag van € 88 000 uitgekeerd in verband met overschrijding van de 5%-norm in 2007.

In het risicobeleid van Bureau I.E. wordt aangeven welke risico's het Bureau dekt uit de voorzieningen en welke worden gedekt uit de exploitatiereserve.

Agentschappen

Kasstroomoverzicht

Onderstaand kasstroomoverzicht geeft een analyse van de liquiditeitsontwikkeling

Tabel 8 Kasstroomoverzicht (bedragen in € 1 000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Realisatie							
1. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 1 januari	5	3 668	2 255	823	577	472	369
2. Totaal operationele kasstroom	3 299	278	140	1 281	1 406	1 408	1 456
3a. -/- totaal investeringen	616	1 343	1 135	1 000	1 000	1 000	1 000
3b. + totaal boekwaarde desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-
3. Totaal investeringskasstroom	- 616	- 1 343	- 1 135	- 1 000	- 1 000	- 1 000	- 1 000
4a. -/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	-	174	263	353	442	442	530
4b. + eenmalige storting door moederdepartement	320	-	-	-	-	-	-
4c. -/- aflossing op leningen	-	174	174	174	69	69	0
4d. + mogelijk beroep op leenfaciliteit	660	-	-	-	-	-	-
4. Totaal financieringskasstroom	980	- 348	- 437	- 527	- 511	- 511	- 530
5. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 31 december	3 668	2 255	823	577	472	369	295

Toelichting

Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de liquiditeitsontwikkeling.

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom bestaat uit het geraamde saldo van baten en lasten, gecorrigeerd voor afschrijvingen en mutaties in de voorzieningen en het werkkapitaal.

Investeringskasstroom

Deze wordt gesteld op een gemiddelde van € 1,0 mln per jaar. De investeringen in 2004 hebben voornamelijk betrekking op de aankoop van hardware en (de ontwikkeling van) software (€ 0,8 mln), de herinrichting van werkplekken (€ 0,1 mln) en de vervanging van verouderde archief- en luchtverversingsinstallaties (€ 0,2 mln).

Financieringskasstroom

De leningen worden afgelost uit de afschrijvingscomponent en zijn ingecalculeerd in de ontvangen opdrachtsom van het moederdepartement. Voor de financiering van de investeringen in 2004 en volgende jaren wordt geen beroep gedaan op de leenfaciliteit. De uitkeringen aan het moederdepartement zijn resultaatuitkeringen en vloeien voort uit de efficiency en inhuurtaakstelling.

Agentschappen

Novem

Inleiding

Per 1 juli 2002 heeft het tijdelijk agentschap Novem nagenoeg alle taken en het personeel van Novem BV overgenomen. In de tweede suppletore begroting 2002 en de eerste suppletore begroting 2003 zijn de budgettaire gevolgen van het tijdelijk agentschap Novem voor 2002 respectievelijk 2003 verwerkt (Kamerstukken II, 28 708, nr 2 resp. 28 936, nr. 2).

1. Missie

Novem is een (tijdelijk) agentschap van het Ministerie van Economische Zaken dat overheidsbeleid uitvoert ter bevordering van een duurzame ontwikkeling van de samenleving, zowel in Nederland als daarbuiten. Bij de uitvoering van het overheidsbeleid streeft Novem naar een balans tussen de kwaliteit van de leefomgeving, de economie en het milieu.

Strategische doelstellingen

Om de missie in te vullen heeft Novem de volgende vier strategische middellange termijn doelstellingen geformuleerd:

1. De verbreding van het werkveld met thema's of onderwerpen in het perspectief van duurzame ontwikkeling die een relatie hebben met energie en milieu, zoals ruimtelijke ordening, infrastructuur, veiligheid, de kwaliteit van de leefomgeving, bereikbaarheid en gedrag.
2. Het verhogen van de transparantie van het dienstenpakket en de aanpak van Novem naar de doelgroepen en de opdrachtgevers.
3. Het verhogen van de flexibiliteit om snel op wensen van de opdrachtgevers in te kunnen spelen.
4. Het versterken van bestaande kwaliteiten als creativiteit, innovatiekracht, kennisgerichtheid en resultaatgericht programmeren.

Producten en diensten

De missie wordt gerealiseerd door producten en diensten aan te bieden (meestal in de vorm van programma's) die ondersteuning bieden aan de gehele beleidscyclus; van beleidsontwikkeling, via beleidsuitvoering en programmering tot en met monitoring¹.

Opdrachtgevers van Novem kunnen zijn: de rijksoverheid, lagere overheden en nationale en internationale gouvernementele en non gouvernementele organisaties, voor zover deze organisaties zich richten op activiteiten die aansluiten op het overheidsbeleid inzake de duurzame ontwikkeling van de samenleving.

De kernactiviteiten van Novem betreffen voornamelijk het aanbieden van dienstverlening als een procesmanager. Door zijn onafhankelijke rol en positie, alsmede door opgebouwde vaardigheden en kennis van het beleidsproces, heeft Novem een unieke ervaring bij de uitvoering van overheidsbeleid. Het gaat daarbij vooral om het aanbieden van een combinatie van onderstaande producten met als doel het *scheppen van synergie* (betrekken van kennis en inzichten die door Novem zijn opgedaan in andere opdrachten), *faciliteren* (het ondersteunen van kennisuitwisseling en bij elkaar brengen van relevante partijen) en *coördineren* (vormgeven van de uitvoering van overheidsbeleid, door onafhankelijke rol en positie).

¹ De informatie over de met het agentschap voortgebrachte producten en diensten en de te bereiken doelstellingen zijn opgenomen in de beleidsartikelen 2 «Bevorderen innovatiekracht» en 4 «Doelmatige en duurzame energievoorziening» van de begroting van Economische Zaken, de beleidsartikelen 3 «Duurzame woningen en gebouwen», 11 «Tegengaan Klimaatverandering en emissie» en 12 «Beheersen milieurisico's van stoffen, afval en straling» van de begroting van VROM, de beleidsartikelen 2 «Versterking netwerk goederenvervoer», 6 «Versterking netwerk personenvervoer», 8 «Duurzaam personenvervoer» en 14 «Waterbeheer» van de begroting van Verkeer en Waterstaat en het beleidsartikel 4 «Economische perspectiefvolle agrotketens» van de begroting van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Agentschappen

Novem biedt deze dienstverlening aan in de volgende clusters van producten:

- Analyseren van markt- en technisch potentieel.
- Advisering.
- Ontwikkelen van strategieën, methodieken en beleidsinstrumenten.
- (Subsidie-) regelingen voorbereiden en uitvoeren.
- Programma-ontwikkeling.
- Programma-uitvoering.
- Ondersteunen en faciliteren transitie management.
- Projecten beoordelen en begeleiden.
- Stimuleren en coördineren van onderzoek en technologieontwikkeling.
- Netwerken opbouwen en onderhouden (nationaal en internationaal).
- Stimuleren, coördineren en faciliteren van samenwerking (makelen en schakelen).
- Kennisopbouw en kennisuitwisseling.
- Monitoren.

4. Belangrijkste ontwikkelingen en prioriteiten in 2004

Ontwikkelingen in opdrachtenpakket en bij opdrachtgevers

De bezuinigingsplannen van het kabinet houden kortingen in op subsidies bij de belangrijkste opdrachtgevers van Novem, de ministeries van EZ, VROM, V&W en LNV. Momenteel is nog niet bekend welke invloed deze kortingen hebben op het takenpakket van Novem.

Constateringen, zoals uit het recente OECD-rapport, dat Nederland ten opzichte van andere landen achterop begint te raken met de implementatie van milieubeleid, kan aanleiding zijn tot het ontwikkelen van meer specifiek beleid op dit gebied. Veel van deze internationale verplichtingen worden ingevuld door Novem-programma's. Continuering van deze programma's wordt essentieel om de doelstellingen van deze Nationale Strategie, zoals vastgelegd in het Actieplan Duurzame Ontwikkeling, te bereiken. Novem ziet het als een uitdaging voor 2004 de coördinatie van de beleidsuitvoering te ondersteunen. De markt ervaart een groeiend aantal regelingen, stichtingen en andere instrumenten bij de uitvoering van het beleid. Door samenhang in de instrumenten aan te brengen blijkt transitie management, een instrument gericht op het realiseren van lange termijn doelen, een goed instrument om versnippering in het beleid tegen te gaan. Bij het Ministerie van EZ is daarmee al een belangrijke start gemaakt.

Stroomlijning van de uitvoering agentschappen EZ

Gezien het streven naar een meer herkenbare, transparante en efficiënte uitvoering van het EZ-beleid en ter nadere invulling van de volumetaakstelling EZ is door een werkgroep onderzocht op welke wijze de vier agentschappen Senter, Novem, EVD en Bureau I.E. kunnen worden gestroomlijnd. Het advies van de werkgroep is om de activiteiten van Senter, Novem en EVD thematisch te herschikken naar twee entiteiten, één gericht op «internationaal ondernemen» en één op «duurzame en innovatieve ontwikkeling», daarbij gebruik te maken van een gezamenlijk front-office en een shared service centre voor de uitvoering van de staftaken (waar mogelijk inclusief Bureau I.E.).

In de komende periode zal dit voorstel worden uitgewerkt en zal hierover overleg met de medezeggenschapsorganen plaatsvinden. Uiteraard zal ook de Tweede Kamer daarna zo spoedig mogelijk uitgebreid over de concrete voornemens worden geïnformeerd.

Agentschappen

Op dit moment zijn de gevolgen voor het activiteitsniveau van Novem nog niet duidelijk. Vandaar dat de gevolgen daarvan niet zijn meegenomen in de begroting.

Prioriteiten

Op basis van de voor het agentschap geactualiseerde strategische doelstellingen, zal Novem in 2004 verder werken aan de voor 2003 geformuleerde prioriteiten en doelstellingen. Met de voor 2004 voorziene ontwikkelingen leidt dat tot de volgende prioriteiten:

- Implementatie en verankering van transitie management.
- Versterking van de rol van Novem op het gebied van monitoring van beleidsprogramma's.
- Verbreding van de internationale rol van Novem op het gebied van duurzame ontwikkeling.
- Maatwerkadvies via professionele en transparante kennisontsluiting door middel van Open Balie en kennismanagement.
- Uitwerken en inrichten van de samen te voegen organisaties van Novem en Senter.
- Uitbouw van de Balanced Scorecard en de monitoring beheermatige kwaliteit.
- Versterken kwaliteiten personeel, onder meer door middel van competentie management.

5. Doelmatigheid en doeltreffendheid

De ontwikkeling van de kostprijs is een belangrijke indicator van de doelmatigheidsontwikkeling van een agentschap. Deze doelmatigheidsontwikkeling komt tot uiting in een aantal verschillende kengetallen in de begroting (ontwikkeling van de kosten per FTE en van de materiële kosten).

Daarnaast geeft de ontwikkeling van prestatie-indicatoren uit de Balanced Scorecard inzicht in de doelmatigheid.

Vertrekpunt voor de (verdere) ontwikkeling van de doelmatigheid van Novem is de procesinrichting bij Novem BV waarvan het agentschap de voortzetting is. In deze bedrijfsmatige organisatie was al van nature een prikkel om bedrijfsprocessen zo effectief en efficiënt mogelijk in te richten. In 2003 is Novem gestart met de meting van de bedrijfsmatige prestaties volgens de Balanced Scorecard. Op onderdelen bevindt Novem zich derhalve op een groeipad, waardoor de streefwaarden 2003 nog een indicatief karakter hebben. Doel voor 2004 is een verdere verhoging en of concretisering van de streefwaarden. Dit geldt met name voor de streefwaarden die voor 2003 nog een indicatief karakter hebben en waarbij in 2003 nog onvoldoende resultaten bekend zijn.

Agentschappen

Tabel 1 doelmatigheids- en doeltreffendheidsindicatoren			
Doelgroep	Prestatie-indicatoren	Streefwaarde 2003	Streefwaarde 2004
Klanttevredenheid	1 Klanttevredenheids-onderzoek (ontwikkeling systematiek)	Nulmeting aan representatieve steekproef	Substantiële verbetering van zwakkere scores
	2 Doorlooptijd subsidietraject	95% binnen normtijd	> 95% binnen normtijd
	3 Aantal gehonoreerde bezwaarschriften	25% vermindering	< 20% aantal bezwaarschriften
Kennisverbreding	4 Aantal hits Novem-website	Stijgend verloop	5% hoger dan 2003
	5 Gericht onderzoek bij doelgroepen: Bruikbaarheid van kennis Gelegde contacten Deelname aan samenwerkingsverbanden	Meenemen in klanttevredenheids-onderzoek	Verhoging scores: Bruikbaarheid kennis Gelegde contacten Deelname aan samenwerkingsverbanden
Financieel	Prestatie-indicatoren	Streefwaarde 2003	Streefwaarde 2004
Bedrijfsresultaat Uitvoeringskosten	1 Bedrijfsresultaat	1% van de omzet	1,5% van de omzet
	2 Beschrijving kosten standaard producten en diensten	1 product beschreven (beheer subsidieregeling)	Implementatie product
Arbeidsproductiviteit Acquisitie	3 Declarabiliteit	65%	65%
	4 Scoring offertes	75%	80% (urenvolume)
Interne organisatie	Prestatie-indicatoren	Streefwaarde 2003	Streefwaarde 2004
Flexibiliteit bezetting Deskundig personeel	1 Aandeel flexibele bezetting	7% (ultimo jaar)	9% (jaargemiddelde)
	2 Opleidingskosten als % loonsom	1,75%	1,9%
Gemotiveerd personeel	3 Ziekteverzuim	< 5%	< 5%
	4 Tevredenheidsonderzoek	Vervolg Cultuuronderzoek	
Opdrachtgever	Prestatie-indicatoren	Streefwaarde 2003	Streefwaarde 2004
Klanttevredenheid VBTB	1 Klanttevredenheids-onderzoek	Nulmeting	Substantiële verbetering van zwakkere scores
	2 Aantal extra FTE's op monitoring	5 FTE	≥ streefwaarde 2003
Kwaliteit offertes	3 Programma's met prestatie-indicatoren/VBTB-proof	75%	80% (volume)
	4 Kwaliteitstoets offertes > € 100 000	20% verbetering	20% verbetering t.o.v. 2003

Doelgroep

Voor de *klanttevredenheid* bij de doelgroepen wordt in 2003 een eerste (nul-)meting verricht. Aan de hand van de scores uit deze meting zullen de onderdelen bepaald worden die verbeterd moeten worden alsmede de bijbehorende streefwaarde. Voor de *doorlooptijd subsidietraject* wordt een evenaring van de streefwaarde 2003 gehanteerd, een score van minimaal 95% wordt voor dit proces als reële streefwaarde gezien. De streefwaarde voor het percentage *gehonoreerde bezwaarschriften* is voor 2004 al geconcretiseerd. Een aandeel van 20% van het aantal bezwaarschriften geldt als een adequate score voor de kwaliteit van de beslissingen in het traject van subsidiebeschikkingen.

Financieel

Bij een verplichte resultaatsafdracht en/of versterking van de vermogenspositie is een strikte sturing op *bedrijfsresultaat* van belang. In 2003 en

Agentschappen

2004 wordt gestuurd op een licht positief bedrijfsresultaat. Uit dit bedrijfsresultaat, dat wordt gegenereerd uit efficiencymaatregelen als kostenbesparing en overheadreductie, wordt de verplichte resultaatsafdracht uit hoofde van de efficiencytaakstelling voldaan (€ 0,5 mln). Daarnaast wordt gestreefd om de vermogenspositie te versterken tot het maximaal toegestane niveau.

Het sturen op de *kostprijs van producten* draagt bij aan de doelmatigheidsontwikkeling. Binnen de beperkte homogeniteit wil Novem deze mogelijkheid zo veel mogelijk benutten. In 2004 zal Novem het in 2003 beschreven product, waarvoor een kostprijsmethodiek gehanteerd gaat worden, in de praktijk gaan toepassen.

De *declarabiliteit* van de organisatie is een belangrijk stuurmiddel om omvang van de indirecte (ondersteunende) activiteiten ten opzichte van de directe (declarabele) activiteiten te beheersen. In de afweging tussen kwaliteit van de ondersteuning en het effect op de dienstverlening enerzijds en de kosten van ondersteuning en het effect op de tarieven anderzijds wordt de huidige streefwaarde als optimaal beschouwd. Voor de doeltreffendheid van het acquisitietraject wordt een verdere verhoging van de *scoringsgraad offertes* van 75% naar 80% beoogd.

Interne organisatie

De *flexibiliteit* van de bezetting van de organisatie is een afweging tussen enerzijds de wenselijkheid om snel en met weinig kosten een teruggang van de opdrachtenportefeuille te kunnen opvangen en anderzijds de extra kosten (zowel qua directe loonkosten als management) van een flexibele vorm van capaciteitsinvulling. Voor de komende jaren wordt nog een beperkte verdere groei van de flexibiliteit nagestreefd.

De *deskundigheid van het personeel* is sterk bepalend voor de kwaliteit van de dienstverlening. Om deze deskundigheid te bevorderen is een toename van het opleidingsbudget voorzien, waarbij dit budget niet alleen als maximum geldt, maar ook als taakstelling werkt.

Naast deskundigheid, bepaalt ook *gemotiveerd personeel* de kwaliteit van de dienstverlening. Naast een tevredenheidsonderzoek, wordt het *ziekteruim* daarbij gezien als belangrijke indicator voor de motivatie. Ziekteruimbepaling is ook belangrijk vanuit het oogpunt van bewaking van het financiële bedrijfsresultaat. Een ziekteruim van 5% wordt daarbij als maximumscore gezien, waarbij voor de komende jaren een verlaging van deze waarde wordt nagestreefd.

Opdrachtgever

Voor de *tevredenheid van opdrachtgevers* wordt in 2003 een eerste (nul-)meting verricht. In de eerste suppletore begroting 2004 zullen concrete doelen aan de hand van de scores uit deze meting worden opgenomen. *Monitoring* draagt bij aan een betere beleidsverantwoording. Voor 2004 wordt een handhaving van de omvang van opdrachten voor monitoring nagestreefd, naast een verhoging tot 80% van de programma's die werken met prestatie-indicatoren en daarmee *VBTB-proof* zijn.

Voor de *kwaliteit van de offertes* wordt een interne toets gehanteerd. In een traject van verhoging van de offertekwaliteit wordt voor 2004 opnieuw een 20% hogere gemiddelde score het doel.

Doelmatigheid en tariefsontwikkeling

Als organisatie die haar producten nagenoeg geheel op basis van urenbesteding offreert en afrekenen is de ontwikkeling van het uurtarief een belangrijke maatstaf voor de doelmatigheidsontwikkeling. Novem heeft daarbij, ook voorheen als BV, de lijn dat de inflatie als bovengrens wordt

Agentschappen

beschouwd. In de begroting voor de komende jaren wordt een gemiddelde tariefsontwikkeling licht onder de inflatie voorzien en nagestreefd.

6. Begroting van baten en lasten

Tabel 2 Meerjarenbegroting (bedragen in € 1 000) ¹							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie 2 ^e halfjaar	1 ^e suppl. begroting					
Baten							
Omzet ministerie EZ	9 775	18 049	18 050	18 200	18 200	18 000	17 800
Omzet ministerie VROM	8 013	16 734	16 750	16 900	16 900	16 750	16 550
Omzet overige departementen	2 309	5 534	5 550	5 600	5 600	5 550	5 500
Omzet derden	266	1 587	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600
Rentebaten	46	–	–	–	–	–	–
Overige baten	722	377	400	400	400	400	400
Buitengewone baten	1 080	–	–	–	–	–	–
Totaal baten	22 211	42 281	42 350	42 700	42 700	42 300	41 850
Lasten							
Apparaatskosten							
* personele kosten	14 923	30 864	31 575	31 400	31 600	31 600	31 600
* materiële kosten	3 632	7 196	7 315	7 350	7 350	7 350	7 350
Rentelasten	10	–	300	300	200	200	150
Afschrijvingskosten							
* materieel	860	1 907	1 475	1 950	1 825	1 800	1 600
* immaterieel	412	847	960	1 025	750	275	175
Dotatie voorzieningen	435	1 065	–	–	–	–	–
Buitengewone lasten							
Totaal lasten	20 272	41 879	41 625	42 025	41 725	41 225	40 875
Saldo van baten en lasten	1 939	402	725	675	975	1 075	975

- ¹ Bij de 1e suppletore begroting 2003 is recent aan de Kamer een actuele begroting voor 2003 aangeboden. Daarom vervalt hier de kolom '2003 geactualiseerd'. Dit overzicht bevat, t.o.v. het jaarverslag 2002 en 1^e suppletore begroting 2003, enkele administratief-technische wijzigingen in de presentatie van de cijfers:
- de onttrekkingen aan de voorziening ad 199 (2002) resp. 422 (2003) zijn verantwoord onder de personele kosten i.p.v. onder de dotatie (mutatie) voorzieningen
 - de dotatie aan de voorziening ass e/r wachtgeld ad 1 065 (2003) is opgenomen als dotatie voorzieningen i.p.v. onder de personele kosten.

Toelichting

Algemeen

De omzet van Novem komt tot stand door acquisitie van een groot aantal opdrachten verspreid over de departementen met een zwaartepunt bij EZ en VROM. De opdrachtenportefeuille krijgt pas gedurende het lopende omzetjaar zijn definitieve omvang en samenstelling. Door aanpassing van zowel de kwantitatieve en kwalitatieve bezetting wordt enerzijds een hoge kwaliteit van uitvoering nagestreefd als anderzijds een zo volledig mogelijke uitvoering van de portefeuille.

Baten

Omzet

Het omzetverloop is de resultante van de omvang van de dienstverlening en van de tariefontwikkeling.

Agentschappen

Vanwege de gevolgen van de taakstellingen uit de vorige en huidige kabinetsperiode en door het ontbreken van intensiveringen op het beleidsterrein voor duurzaamheid in het regeerakkoord zal Novem grote inspanningen moeten leveren om het omzetvolume op het huidige peil te houden. Voor de komende jaren is de prognose van stabilisatie van het omzetvolume dus met de nodige voorzichtigheid omgeven. Voor de tariefontwikkeling in 2004 wordt een stijging onder de inflatie voorzien. Voor de jaren daarna zal de tariefstijging gemiddeld ook onder het inflatiepercentage liggen. Verdere flexibilisering van de bezetting en stijgende afschrijvingslasten op ICT-investeringen leiden, bij het ontbreken van groei, nog tot tariefdruk in de eerstkomende jaren. In de verdeling van de omzet naar departementen wordt voor de komende jaren, binnen de huidige onzekerheid over de precieze invulling van de taakstelling, geen wezenlijke verschuivingen voorzien.

Overige baten

Deze betreffen niet uit de directe dienstverlening voorkomende baten zoals opbrengsten brochures en vergoedingen voor zaalhuur en werkplekken.

Lasten

Personele kosten

Verdere flexibilisering van de bezetting en bevordering van deskundigheid en sterk gemotiveerd personeel zijn de belangrijkste doelen op HRM-gebied. Uit dien hoofde wordt het opleidingsbudget in twee stappen opgevoerd van 1,75% in 2003 naar 2% in 2005.

Bij gelijkblijvende omzet wordt in 2005 een lichte daling van de totale bezetting verwacht omdat extra personeel om de verlofopname uit het door Novem BV overgedragen stuwmeer te compenseren dan niet meer nodig zal zijn. Ook het verhogen van het aandeel niet ambtelijk personeel en inhuur leidt bij gelijkblijvende omzet tot een teruggang in de ambtelijke bezetting.

Tabel 3 Ontwikkeling personeel (FTE's) en personele kosten (in € 1 000)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie 2 ^e halfjaar	1 ^e suppl. begroting					
Ambtelijk personeel	459	449	435	413	403	403	403
Kosten per ambtelijke FTE	63,6	64,7	66,3	66,3	66,4	66,4	66,4
Niet ambtelijk/inhuur	25	28	42	45	55	55	55
Kosten per niet ambt. FTE	118,5	107,8	93,0	88,9	88,1	88,1	88,1
Prijsstijging per FTE		1,2%	2,1%	- 0,2%	0,6%	0%	0%

Voor de ontwikkeling van de gemiddelde salariskosten wordt uitgegaan van CAO-verhogingen en reguliere periodieke verhogingen. De terugloop van de bezetting van ambtelijk personeel in combinatie met een terugloop van het natuurlijk verloop leidt tot een beperkte instroom van nieuw ambtelijk personeel. Een lage instroom bemoeilijkt het opvangen van de stijging van de gemiddelde salariskosten van het ambtelijk personeel die het gevolg is van de periodieke verhogingen.

Het percentage niet-ambtelijke medewerkers en inhuur, wordt verhoogd van 7% eind 2003 naar gemiddeld 9% in 2004. Door de groei van het

Agentschappen

aandeel juniore en mediore medewerkers binnen deze groep wordt een daling van de gemiddelde kosten per niet ambtelijke FTE voorzien. De hogere gemiddelde kosten van niet ambtelijk personeel als gevolg van extra kosten, zoals BTW en bemiddelingskosten, betekenen een lastenverzwaring die tot uitdrukking komt in de prijsstijging per FTE.

Materiële kosten

Het streven is om de ontwikkeling van de materiële kosten niet sterker te laten stijgen dan de bedrijfsdrukke en inflatie. Bij gelijkblijvende omzet is de inflatie dus de maatstaf voor de kostenontwikkeling, voor 2004 is daarbij uitgegaan van circa 2%.

De begrote materiële kosten 2004 betreffen:

- overige personeelskosten zoals opleiding, werving, kinderopvang en dergelijke (€ 1,1 mln);
- facilitaire kosten zoals huisvesting, kantoorbehoeften, kopieer- en drukwerkkosten, -telefonie en kantine (€ 3,5 mln);
- automatisering en informatisering (€ 1,3 mln);
- communicatie (€ 0,3 mln);
- algemene beheerkosten (€ 0,3 mln);
- reiskosten (€ 0,8 mln).

Voor 2004 is voorzien dat Novem voor de huisvesting te Sittard en Utrecht twee kantoorpanden huurt via de RGD. De overdracht van het pand te Sittard (dat nu nog eigendom is van Novem BV) aan het Rijk wordt voorzien voor eind 2003.

Rentelasten

De rentelasten hebben geheel betrekking op de leenfaciliteit die bij de Minister van Financiën is aangevraagd voor de financiering van de (im)materiële activa op basis van een rente van circa 4%.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten op de materiële activa hebben betrekking op technische installaties ad € 0,160 mln (10 jaar), inrichting, inventaris en kantoormachines ad € 0,320 mln. (5 jaar) en computerapparatuur ad € 0,995 mln. (3 jaar). De afschrijvingskosten op de immateriële activa hebben betrekking op SAP-programmatuur (5 jaar) en overige software (3 jaar).

De afschrijvingskosten materiële activa dalen in 2004 eenmalig omdat de vervanging van PC's en laptops enige tijd na afloop van de afschrijvingsperiode zal plaatsvinden. De afschrijvingskosten immateriële activa dalen na 2005 fors omdat de basisinvestering in de SAP-programmatuur dan geheel is afgeschreven zonder dat vervanging op dat moment als noodzakelijk wordt voorzien.

Dotatie voorzieningen

De dotaties betreffen toevoegingen aan de voorziening assurantie eigen risico wachtgelden. Als agentschap draagt Novem zelf de lasten van (wachtgeld)uitkeringen na ontslag. In de B.V.-periode waren deze uitkeringen verzekerd via de Werkloosheidswet, de dotaties vervangen in feite de WW-premie die Novem als B.V. betaalde.

Saldo van baten en lasten

Mede op grond van de efficiëncytaakstelling zijn en worden door Novem maatregelen, onder meer in de vorm van overheadbeperking en kostenreducties, doorgevoerd om het bedrijfsresultaat te verbeteren. Uit het

Agentschappen

voorzien extra bedrijfsresultaat wordt de verplichte resultaatsafdracht uit hoofde van de efficiëncytaakstelling voldaan. Een resterende resultaat wordt aangewend voor aanvulling van de exploitatiereserve tot de maximale omvang van 5% van de gemiddelde omzet over de afgelopen drie jaren.

7. Indicatieve openingsbalans

De indicatieve openingsbalans per 1 januari 2004 is afgeleid van de balans per 31-12-2002 en de begroting van Novem voor 2003.

Tabel 4 Indicatieve openingsbalans (in € 1 000)		
Activa	1/1 2004	1/1 2003
Immateriële vaste activa	2 107	2 444
Materiële vaste activa	2 360	2 952
Onderhanden werk	13 000	26 692
Debiteuren	2 500	4 452
Nog te ontvangen	1 500	2 500
Rekening-courant Novem BV	0	619
Rekening-courant RIC/Liquide middelen	8 005	18 970
Totaal activa	29 472	58 629
Passiva		
Eigen vermogen		
* exploitatiereserve	1 939	1 939
* onverdeeld resultaat	152	
Voorzieningen	1 881	435
Rekening courant EZ	1 500	27 179
Lening BPF Metaalnijverheid	0	1 140
Crediteuren	15 000	15 583
Overige schulden	2 000	1 906
Overlopende posten	7 000	10 447
Totaal passiva	29 472	58 629

Algemeen

In de cijfers zijn de twee samenwerkingsverbanden met Senter die Novem beheert, te weten Economie, Ecologie en Technologie (EET) en het programmabureau voor mobiliteit MOVE, geheel meegenomen. De twee samenwerkingsverbanden met Senter die Senter beheert, te weten Infomil en het projectbureau CO₂, zijn niet in de cijfers meegenomen.

Activa

Immateriële en materiële vaste activa

De immateriële en materiële vaste activa zijn gewaardeerd op historische aanschafwaarde onder aftrek van een lineaire afschrijving. De immateriële vaste activa betreft software. De materiële vaste activa betreft technische installaties, inrichting en inventaris en computerapparatuur.

Agentschappen

	Software (immateriële v.a.)	Technische installatie	Inrichting en inventaris	Computer apparatuur	Totaal materiële v.a.
Aanschaffingsprijs	4 557	1 416	3 371	6 391	11 178
Cumulatieve afschrijvingen	2 113	783	2 617	4 826	8 226
Boekwaarde 31-12-2002	2 444	633	754	1 565	2 952
<i>Mutaties boekjaar</i>					
Investeringen	510	200	415	700	1 315
Afschrijvingen	847	150	337	1 420	1 907
Totaal mutaties	- 337	50	78	- 720	- 592
Aanschaffingsprijs	5 067	1 616	3 786	7 091	12 493
Cumulatieve afschrijvingen	2 960	933	2 954	6 246	10 133
Boekwaarde 31-12-2003	2 107	683	832	845	2 360
Afschrijvingspercentage	33,33%	20%	10%	20%	33,33%

De waarden per 31-12-2003 zijn gebaseerd op de verwachte en gebudgetteerde investeringen en afschrijvingen in 2003.

Onderhanden werk

Het onderhanden werk betreft de kosten van de gemaakte en nog niet gefactureerde of verrekenende uren (apparaatsgelden) en van betaalde en nog niet gefactureerde of verrekenende programmamiddelen (beleids-gelden). Voor de waardering van de uren worden de met de opdrachtgever overeengekomen tarieven gehanteerd. Per opdracht wordt, voor zover noodzakelijk, rekening gehouden met de met de opdrachtgever overeengekomen maximaal declarabele uren of de maximale opdrachtvergoeding.

Onderhanden werk (bedragen in € 1 000)	Uren	Progr.middel	31-12-2003	31-12-2002
Ministerie van Economische zaken	0	5 000	5 000	18 959
Overige ministeries	5 500	1 000	6 500	6 171
Overige opdrachtgevers (incl. Senter)	1 500	0	1 500	1 562
Totaal	7 000	6 000	13 000	26 692

Het onderhanden werk is sterk gedaald door de verrekening van de beleidsgelden bij EZ in de rekening courant beleidsgelden met het ministerie. Het onderhanden werk heeft betrekking op de nog te factureren laatste termijn over het jaar.

Debiteuren

De debiteuren betreffen met name vorderingen op opdrachtgevers en overige vorderingen. De vorderingen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. De overige vorderingen betreffen vorderingen inzake de door Senter beheerde samenwerkingsverbanden (Infomil en projectbureau CO₂), inzake Omzetbelasting en inzake de verkoop van onder andere brochures. De verdere versnelling van de incasso van uitstaande facturen leidt tot een verdere teruggang van het debiteurensaldo.

Agentschappen

Nog te ontvangen

Deze overlopende posten betreffen hoofdzakelijk vooruitbetaalde exploitatiekosten, waaronder een BTW-claim inzake het huurpand te Utrecht.

Rekening courant Novem BV

De rekening courant Novem BV is gestart als sluitpost bij de overdracht van activa en passiva naar het agentschap. Daarna verlopen via deze rekening courant de noodzakelijke verrekeningen tussen het agentschap Novem en Novem BV. Aangezien de BV in 2003 zijn activiteiten zal afbouwen, wordt voorzien dat deze post in de loop van 2003 op nul uitkomt.

Rekening courant RIC

Dit betreft de rekening-courant bij het Rijksinformatiecentrum (RIC) en geringe bedragen inzake kasgelden bij de vestigingen. De afname van het saldo heeft vooral betrekking op ontvangsten inzake beleidsgelden die verrekend zijn met de rekening courant EZ.

Passiva

Eigen vermogen

Het resultaat 2002 is, conform het door de Secretaris Generaal goedgekeurde resultaatsvoorstel toegevoegd aan de exploitatiereserve.

Vorzieningen			
Vorzieningen (bedragen in € 1000)	Ass e/r wachtgeld	(des)Integratie	Totaal
Stand per 31-12-2002	435	0	435
Dotatie/ontvangen	1 065	801	1 866
Onttrekkingen		420	420
Stand per 31-12-2003	1 500	381	1 881

De voorziening assurantie eigen risico wachtgeld betreft de assurantie eigen risico inzake wachtgelden. Aan deze voorziening wordt op grond van verwachte wachtgeldlasten, mede gebaseerd op de uitstroom over de afgelopen vijf jaar, gedoteerd. Verschuldigde wachtgelden worden aan deze voorziening onttrokken.

In 2003 wordt de door Novem BV bij de overdracht van de onderneming gevormde voorziening (des)integratie voor de extra kosten die voortvloeien uit de herpositionering overgenomen. Ten laste van deze tot en met 2005 lopende voorziening komen de kosten van de extra capaciteit om de definitieve agentschapstatus te bereiken evenals de kosten van het extra (inhaal)ouderschapsverlof.

Lening BPF

De 10-jarige lening van het BPF voor de metaalnijverheid is door Novem BV in 1996 afgesloten ter financiering van de BTW-claim op het nieuwbouw-huurpand te Utrecht. Deze lening wordt in 2003 vervroegd afgelost.

Agentschappen

Rekening courant EZ

De rekening courant EZ betreft de met het moederministerie verrekenende bedragen inzake beleidsgelden. Het sterk dalende saldo is het gevolg van het verrekenen van programmamiddelen EZ uit het onderhanden werk en de verrekening van ontvangsten op de rekening courant met het ministerie van Financiën.

Crediteuren (kortlopende schulden)

De crediteuren betreffen schulden aan leveranciers (apparaatgelden) en uitvoerders van projecten (beleidsgelden), waarvan de factuur is goedgekeurd voor betaling.

Nog te betalen

Deze overige schulden betreffen met name nog te betalen apparaatskosten en de gelden die Novem beheert inzake enkele International Energy Agency (IEA)-implementing agreements.

Overlopende posten

De overlopende posten betreffen de van de BV ontvangen vergoeding inzake de overgenomen aanspraken op vakantiedagen van werknemers (verlofstuwmeer), de verplichtingen inzake EZ-verlof en de BTZR-regeling (Besluit Tegemoetkoming Ziektekosten Rijkspersoneel) en de van opdrachtgevers vooruit ontvangen bedragen.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Novem heeft uit hoofde van de uitvoering van opdrachten (programma's) voor opdrachtgevers verplichtingen aangegaan in de vorm van opdrachten en subsidies aan uitvoerders van projecten. Tegenover deze verplichtingen staan voor gelijke bedragen vorderingen op de opdrachtgevers. De omvang van deze verplichtingen en vorderingen bedraagt per ultimo 2002 € 327 mln.

De verplichtingen uithoofde van de huur van de panden te Sittard, Utrecht en Apeldoorn belopen jaarlijks circa € 1,6 mln, de jaarlijkse verplichtingen uit contracten op facilitair- en automatiseringsgebied belopen circa € 0,6 mln.

8. Vermogensontwikkeling

Onderstaande tabel geeft inzicht in de meerjarige vermogensontwikkeling van Novem

Tabel 5 Overzicht Vermogensontwikkeling (bedragen in € 1000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1 Eigen vermogen per 1 januari*	-	1 939	2 090	2 123	2 048	2 023	2 098
2 Saldo van baten en lasten	1 939	402	725	675	975	1 075	975
3 Directe mutaties in het eigen vermogen:							
3a uitkering aan ministerie EZ	-	250	500	750	1 000	1 000	1 000
3b bijdrage min. EZ ter versterking EV			192				
3c overige mutaties							
Eigen vermogen per 31 december*	1 939	2 090	2 123	2 048	2 023	2 098	2 073

* Inclusief onverdeeld resultaat.

Agentschappen

Novem stelt de jaarrekening op vóór resultaatbestemming. In het daarop volgende jaar wordt het resultaat verdeeld conform de door de eigenaar goedgekeurde resultaatbestemming. Het eigen vermogen per 1 januari bevat het onverdeelde resultaat van het voorgaande boekjaar en het eigen vermogen per 31 december bevat het onverdeelde resultaat van het huidige boekjaar. Conform de regelgeving blijft het eigenvermogen beperkt tot 5% van de gemiddelde omzet over de laatste 3 jaren.

In het risicobeleid van Novem wordt aangegeven welke risico's Novem dekt uit de voorzieningen en welke risico's worden gedekt uit de exploitatie-reserve.

In het kader van het instellingstraject tot agentschap heeft Novem de risico's in de bedrijfsvoering in kaart gebracht. Met de eigenaar is overeenstemming over de risico's die het agentschap zelf moet en kan dragen en die waarvoor een beroep op de eigenaar mogelijk is. De maatschappelijke en politieke risico's zijn in beginsel voor de eigenaar, voor zover de risico's niet kunnen worden gedragen binnen de exploitatie-reserve dan wel flexibiliseringsmaatregelen van Novem. De bedrijfsvoerings- en personele risico's zijn in beginsel voor Novem. Waar de schade de draagkracht van Novem te boven gaat, zal de eigenaar een bijdrage leveren aan het opvangen van deze schade. Voor de risico's die Novem draagt en reëel lasten te verwachten zijn, vindt binnen de regelgeving voor agentschappen, voorzieningvorming plaats.

9. Kasstroomoverzicht

Tabel 6 Kasstroomoverzicht (bedragen in € 1000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Realisatie							
1. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 1 januari	-	18 960	7 995	12 132	12 832	12 382	11 932
2. Totaal operationele kasstroom	19 508	- 8 890	- 279	3 650	3 550	3 150	2 750
3a. -/- totaal investeringen	548	1 825	4 050	1 050	1 200	3 350	1 200
3b. + totaal boekwaarde desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-
3. Totaal investeringskasstroom	- 548	- 1 825	- 4 050	- 1 050	- 1 200	- 3 350	- 1 200
4a. -/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	-	250	692	750	1 000	1 000	1 000
4b. + eenmalige storting door moederdepartement	-	-	-	-	-	-	-
4c. -/- aflossing op leningen	-	-	-	2 200	3 000	2 600	2 300
4d. + mogelijk beroep op leenfaciliteit ¹	-	-	8 600	1 050	1 200	3 350	1 200
4. Totaal financieringskasstroom	0	- 250	7 908	- 1 900	- 2 800	- 250	- 2 100
5. Rekening courant RIC en overige liquide middelen per 31 december	18 960	7 995	12 132	12 832	12 382	11 932	11 382

¹ Het beroep op de leenfaciliteit voor 2004 en verder is nog niet door het Ministerie van Financiën gehonoreerd.

Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de liquiditeitsontwikkeling.

Agentschappen

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom bestaat uit het geraamde saldo van baten en lasten, gecorrigeerd voor afschrijvingen en mutaties in de voorzieningen en het werkkapitaal.

De operationele kasstromen in 2003 en 2004 worden veroorzaakt door de verrekening van middelen tussen de rekening-courant EZ en de rekening-courant RIC.

Investeringskasstroom

De investeringen betreffen de vervangingsinvesteringen op het gebied van kantoorinrichting, – inventaris en -machines, hardware en software. Voor de jaren 2004 en 2007 zijn integrale vervangingen van de PC's en laptops voorzien.

Financieringskasstroom

De uitkeringen aan het moederdepartement betreffende verplichte resultaatsafdracht uit hoofde van de efficiencytaakstelling voor agentschappen en een eventueel resterend resultaat voor zover dat niet kan worden toegevoegd aan de exploitatiereserve door het bereiken van het plafond van 5% van de omzet.

Het beroep op de leenfaciliteit betreft de financiering van de bovengenoemde investeringen, de aflossingen worden betaald uit de afschrijvingen op de gefinancierde activa.

Agentschappen

Telecom

1. Missie

Agentschap Telecom is sinds 22 juli 2002 onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken. De missie van Agentschap Telecom is dan ook een verbijzondering van de missie van het Ministerie van Economische Zaken¹. De missie van Agentschap Telecom luidt als volgt:

Het verruimen en optimaliseren van het elektronische communicatiedomein

Onder verruimen en optimaliseren van het elektronische communicatiedomein wordt primair het opheffen van schaarste verstaan en secundair het redelijk verdelen van de resterende schaarste.

Binnen dit kader vervult Agentschap Telecom de volgende hoofdtaken:

- het creëren van frequentieruimte;
- het toewijzen van frequentieruimte;
- het beschermen van frequentieruimte;
- uitvoering van het Nationaal Antennebeleid.

2. Strategische doelstellingen

Richtinggevend voor de wijze waarop Agentschap Telecom haar missie wil uitvoeren zijn de volgende doelen:

- het sturen naar compatibiliteit van technische systemen;
- het bevorderen van digitalisering;
- het stimuleren van bandbreedte en informatievermogen, en
- het streven naar maatschappelijke inpasbaarheid en acceptatie.

3. Producten en diensten

Het verlenen van vergunningen voor het gebruik van het frequentiespectrum en hiertoe behorende apparatuur

Tabel 1 Overzicht toewijzen frequentieruimte (vergunningverlening)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal vaste verbindingen ²	7 746	7 520	7 500	6 500	6 000	5 500	5 000
Aantal mobiele communicatie ^{1, 4}	274 644	336 920	286 170	286 170	286 170	286 170	336 920
Aantal openbare telefonie en semafonie	30	30	30	30	30	30	30
Aantal radiodeterminaties ^{1, 4}	10 403	10 470	10 400	10 400	10 400	10 400	10 470
Aantal radiozendamateurs ^{1, 4}	13 786	26 310	14 130	14 130	14 130	14 130	26 310
Aantal omroepen ³	439	20 100	20 100	20 100	20 100	20 100	20 100
Aantal examens ⁵	13 209	12 800	12 800	12 800	12 800	12 800	12 800
Aantal verklaringen, keuringen en erkenningen	6	6	6	6	6	6	6
Aantal randapparatuur (x 1 000)	79 414	86 000	86 000	86 000	86 000	86 000	86 000

¹ De informatie over de met het agentschap voortgebrachte producten of diensten en de te bereiken beleidsdoelstellingen van EZ is opgenomen in beleidsartikel 10: Effectieve telecommunicatie- en postmarkt.

Toelichting

- 1) Recent is op basis van een risicoanalyse een toetsingskader ontwikkeld. Aan de hand van dit toetsingskader wordt onderzocht of voor sommige toepassingen een lichter regime van vergunningverlening

Agentschappen

kan gelden of zelfs tot vrijstelling kan worden overgegaan. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden.

- 2) Het aantal Vaste verbindingen loopt terug. Dit komt onder andere doordat de operators minder gebruik gaan maken van straalverbindingen. Ook de uitrol van UMTS netwerken kan gevolgen hebben voor het aantal vaste verbindingen. Het moment van uitrollen van de UMTS netwerken is echter nog niet bekend. De consequenties hiervan zijn dan ook niet meegenomen in de prognose van de aantallen.
- 3) Voor Omroep wordt met ingang van 2003 een nieuwe verdeelsleutel gehanteerd, namelijk het aantal toegestane kilowatts zendvermogen. Dit verklaart de verwachte substantiële toename.
- 4) Recentelijk is de looptijd van de verschillende categorieën vergunningen vastgesteld op vijf jaar. Als gevolg hiervan, ontstaan voor Mobiele communicatie, Radiodeterminaties en Radiozendamateurs grote verschillen in 2003 en 2008 ten opzichte van de andere jaren. Mogelijk loopt het aantal examens terug als gevolg van het afschaffen van morse examens. Besluitvorming hierover moet nog plaatsvinden.

Het houden van toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving

Tabel 2 Overzicht beschermen van frequentieruimte							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Aantal goedgekeurde inspecties	4 149	3 000	2000	500	500	500	500
Aantal afgehandelde controles gebruiksvoorw.	563	300	300	300	300	300	300
Aantal uren optreden tegen illegaal gebruik ¹	14 236	13 000	6 000	6 000	6 000	6 000	6 000
Aantal uren detectieactiviteiten ¹			6 700	6 700	6 700	6 700	6 700
Aantal afgehandelde storingsklachten	497	500	500	500	500	500	500
Aantal controles EMC/R&TTE richtlijn	261	200	200	200	200	200	200

¹ Het aantal uren optreden detectieactiviteiten was in het verleden deels opgenomen in het aantal uren optreden tegen illegaal gebruik. Het andere gedeelte heeft betrekking op nieuwe activiteiten.

Toelichting

Op basis van risicomanagement wordt steeds gericht gehandhaafd. Een hoog nalevingniveau, effecten van bestuursrechtelijk optreden, daling van de klachten door intelligente apparatuur en meer kennis van radiocommunicatie bij gebruikers zijn positieve indicatoren voor dit beleid. Een aantal activiteiten wordt overgenomen door het vast meetnet (12 meetlocaties in Nederland).

In het kader van concentratie op de kerntaken wordt per 1 januari 2003 het toezicht op de veiligheid aan boord van schepen ten behoeve van de Inspectie Verkeer en Waterstaat niet meer uitgevoerd. De medewerkers belast met en de middelen behorende bij dit toezicht zijn dan ook overgegaan naar de Inspectie. Het toezicht op de Telecommunicatiewet blijft bij Agentschap Telecom.

4. Belangrijkste ontwikkelingen en prioriteiten in 2004

Waarborgen financiële continuïteit

Vanuit markt en sector is de roep om een heldere toerekening van financiële lasten tengevolge van toezicht en diensten reeds meerdere jaren een feit. Vanuit de maatschappelijke verantwoordelijkheid van Agentschap Telecom moet een heldere kostenallocatie en een deugdelijke financiering hiermee rekening houden. Daarnaast noodzakelijke toekomstige ontwikkelingen ook tot aanvullende dan wel vervangende financieringsvormen. Hiertoe zal in Agentschap Telecom in 2003 een onderzoek instellen.

Beschikbaarheid: continu en veilig

De beschikbaarheid van telecommunicatievoorzieningen en diensten is een belangrijke basis binnen de Nederlandse samenleving. Uitval van deze voorzieningen zal een maatschappelijke en economische ramp veroorzaken. Alhoewel -in het algemeen- rampen niet zijn te voorkomen, kunnen de gevolgen wel worden geminimaliseerd. Agentschap Telecom zal onderzoeken of de huidige waarborgen voldoen en zo niet, hoe deze kunnen worden verbeterd.

Flexibilisering van frequentiebeleid

In de huidige frequentiebanden is bijna geen ruimte en kunnen nieuwe toepassingen niet snel op de Nederlandse markt worden geïntroduceerd. Flexibilisering van het frequentiebeleid is dan ook noodzakelijk. Flexibilisering maakt het mogelijk integraal over alle frequentiebanden heen te kijken en een afweging te maken op basis van werkelijk gebruik van frequenties.

Verbetering interne organisatie

Om de effectiviteit van beleid en uitvoeringsmaatregelen te beoordelen ontwikkelt Agentschap Telecom instrumenten. De resultaten van onderzoek worden gebruikt voor verbetering van beleid en uitvoering. Daarnaast zal in 2004 gestreefd worden naar het verbeteren van de effectiviteit en efficiëntie van de informatievoorziening. Tenslotte zal een krachtige impuls worden gegeven aan ontwikkeling en implementatie van een adequaat Human Resource-beleid

5. Tarieven en prestatie-indicatoren

Tarieven

Agentschap Telecom opereert in zijn totaliteit kostendekkend. Speerpunt van het tarievenbeleid is, naast een kostendekking in totalen, een kostendekking van 100% per productgroep in meerjarig perspectief. Concreet betekent dit dat het resultaat van bijvoorbeeld 2002 in 2003 wordt vastgesteld en 2004 in het tarief wordt verwerkt. Daarnaast is het uitgangspunt dat de baathebber betaalt voor de uitvoering van telecommunicatiebeleid, dat wil zeggen de kosten van Agentschap Telecom. De basis voor de doorberekening van kosten is verankerd in de Telecommunicatiewet. De nadere uitwerking van de regels die daarbij in acht genomen moeten worden is vastgelegd in het Besluit vergoedingen Telecommunicatiewet. Kosten die wettelijk niet in de tarieven doorberekend mogen worden of waarvoor de wettelijke basis voor doorberekening ontbreekt, worden gefinancierd uit de algemene middelen. In het bijzonder gaat het daarbij om de kosten van bezwaar en beroep, repressieve handhaving, bevoegd aftappen, telecomfraude (convenant met Ministerie van Justitie) en vooralsnog het Nationaal

Agentschappen

Antennebureau (NaBu). Daarnaast worden de rentelasten naar aanleiding van de verplichte conversie van het agentschapvermogen in vreemd vermogen per 1 januari 2000 gecompenseerd door een bijdrage uit de algemene middelen en derhalve ook niet doorberekend in de tarieven.

Prestatie-indicatoren

Ten aanzien van het toewijzen van frequentieruimte gelden de volgende doelstellingen:

Tabel 3 Doelstellingen toewijzen van frequentieruimte		
Doorlooptijden vergunningaanvragen	Norm (wet of afspraak)	Interne streefwaarde
1. elektronische aanvragen	8 weken	95% binnen 10 dagen
2. zonder internationale coördinatie binnen vastgestelde frequentiebanden	8 weken	95% binnen 8 weken
3. vaste verbindingen	8 weken	95% binnen 5*24 uur
3. met internationale coördinatie omroep FM 88-104 MHz	100 dagen (uitstel mogelijk)	95% binnen 100 dagen
landmobiel/maritiem VV	45 dagen (uitstel < 20 dagen)	95% in 45 dagen netwerken 180 dagen
TV en Omroep	geen	geen
Satellietverbindingen	4 maanden	95% binnen 4 maanden
T-DAB ¹	n.v.t.	95% binnen projectplan
DVB ²	n.v.t.	95% binnen projectplan
Doorlooptijd buitenlandse coördinatie verzoeken		
omroep FM 88-104 MHz	100 dgn (uitstel mogelijk)	95% binnen 100 dagen
landmobiel/maritiem VV	45 dagen (uitstel < 20 dagen)	95% in 45 dagen netwerken 180 dagen
TV en Omroep	geen	geen
Satellietverbindingen	4 maanden	95% binnen 4 maanden
T-DAB	n.v.t.	95% binnen projectplan
DVB	n.v.t.	95% binnen projectplan

¹ Terrestrial Digital Audio Broadcasting.

² Digital Video Broadcasting.

Ten aanzien van de bescherming van frequentieruimte gelden de volgende doelstellingen:

Tabel 4 Doelstellingen beschermen van frequentieruimte	
Onderwerp	Norm
Doorlooptijd storingsklachten van levensbelang	100% binnen 4 uur
Doorlooptijd storingsklachten van maatschappelijk/economisch belang	100% binnen 12 uur
Doorlooptijd storingsklachten van individueel belang	85% binnen 72 uur

Ten aanzien van het uitvoeren van het nationaal antennebeleid gelden de volgende doelstellingen:

Agentschappen

Tabel 5 Doelstellingen uitvoering nationaal antennebeleid	
Onderwerp	Norm
Totaal aantal calls (telefonisch en internet)	> 1 000
Complexiteit van de calls: <i>ratio 1^e lijn/2^e lijn</i>	80/20
Percentage calls afgehandeld binnen 3 werkdagen	≥ 90%
Percentage calls afgehandeld binnen 5 werkdagen	≥ 95%
Aantal regionale voorlichtingsbijeenkomsten voor gemeenten	> 8
Aantal voorlichtingsbijeenkomsten bij overigen	> 15
Aantal bezoekers internet	> 15 000
Aantal werkbezoeken aan gemeenten	> 20
Aantal werkbezoeken aan overigen	> 25

Toelichting

Deze doelstellingen kunnen wijzigen indien de evaluatie van het Nationaal Antennebureau daar aanleiding toe geeft.

6. Begroting van baten en lasten

Tabel 6 Meerjarenbegroting (bedragen in € 1 000)								
	2002	2003	2003	2004	2005	2006	2007	2008
	Realisatie	Ontwerp- begroting	Geactua- liseerd					
Baten								
Opbrengst productgroepen	22 315	25 333	25 860	26 636	26 909	27 523	27 467	27 881
Opbrengst moederdepartement	4 634	3 289	3 987	4 253	4 253	4 253	4 253	4 253
Rentebaten	357	227	227	227	227	227	227	227
Diversen	870	113	113	113	113	113	113	113
Overige opbrengsten		1 928						
Totaal baten	28 176	30 890	30 187	31 229	31 502	32 116	32 060	32 474
Lasten								
Apparaatskosten								
* personele kosten	19 015	19 530	19 144	18 543	18 000	18 000	18 000	18 000
* materiële kosten	11 411	9 731	10 031	8 828	8 569	8 569	8 569	8 569
Rentelasten	451	577	608	718	764	730	672	469
Afschrijvingskosten								
* materieel	2 389	2 950	2 377	3 348	3 348	3 348	3 348	3 348
* immaterieel	881		1 023	1 082	1 082	1 082	1 082	1 082
Dotaties voorzieningen	192	272	200	200	200	200	200	200
Buitengewone lasten	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	34 339	33 060	33 383	32 720	31 963	31 929	31 871	31 668
Saldo van baten en lasten	- 6 163	- 2 170	- 3 196	- 1 491	- 461	187	189	806

Agentschappen

Toelichting

Baten

Opbrengst productgroepen

De opbrengst is als volgt onderverdeeld naar productgroepen:

Tabel 7 Omzet naar productgroep (bedragen in € 1 000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Vaste verbindingen	2 647	2 491	2 754	2 439	2 319	2 136	1 988
Mobiele communicatie	10 221	11 825	11 501	11 784	12 137	12 198	12 455
Mobiele openbare telefonie	1 620	1 713	1 894	1 940	1 998	2 008	2 056
Radiodeterminatie	425	509	560	574	591	594	609
Radiozendamateurs	543	947	670	686	707	710	719
Omroep	4 133	5 437	6 010	6 158	6 343	6 375	6 527
Examens	227	274	303	310	320	321	329
Afgifte verklaringen, keuringen en erkenningen	196	170	188	193	198	199	204
Randapparatuur	2 303	2 494	2 757	2 825	2 910	2 924	2 994
Totaal	22 315	25 860	26 636	26 909	27 523	27 467	27 881

In de gepresenteerde opbrengsten van de productgroepen wordt uitgegaan van het huidige vergunningen- en tarievenbeleid. Financiële gevolgen van mogelijke vrijstellingen van vergunningencategorieën zijn niet doorberekend. Voorzien wordt dat in geval van vrijstelling een gedeelte van de lasten niet meer kan worden gefinancierd uit de opbrengsten van de huidige productgroepen. In dat geval zal Agentschap Telecom samen met DGTP en FEZ (Ministerie van EZ) zoeken naar alternatieve financiering.

Opbrengst moederdepartement

De opbrengst moederdepartement bestaat uit een bijdrage in de kosten van bezwaar en beroep, repressieve handhaving, bevoegd aftappen, het Nationaal Antennebureau (NaBu) en compensatie van de rente die moet worden betaald voor het beroep op de leenfaciliteit. Verrekening van bezwaar en beroep en repressieve handhaving vindt plaats aan het eind van het jaar op basis van werkelijke kosten.

Rentebaten

Over het saldo van Agentschap Telecom op de rekening courant bij het Ministerie van Financiën wordt rente ontvangen. In deze begroting is uitgegaan van een rentepercentage van circa 2,5%.

Diversen

Onder de post diversen zijn de incidentele baten opgenomen die niet het directe resultaat zijn van de bedrijfsvoering van Agentschap Telecom.

Overige opbrengsten

Bij de ontwerpbegroting 2003 werd nog rekening gehouden met opbrengsten voor het NaBu en voor projecten uitgevoerd ten behoeve van de beleidskern. Deze opbrengsten zijn met ingang van 2002 in de bijdrage moederdepartement opgenomen.

Agentschappen

Lasten

Personele kosten

Voor 2004 wordt een verlaging van de personele lasten voorzien als gevolg van de verlaging van de gemiddelde bezetting en reductie van de inhuur van personeel van derden.

De verwachte bezetting voor 2004 is geraamd op 341 FTE ten opzichte van 345 FTE in 2003. De personele kosten per FTE zullen in 2004 stijgen als gevolg van CAO-afspraken. Agentschap Telecom wil echter door middel van efficiencymaatregelen (reductie van personeel van derden) de totale stijging beperken. Hierdoor zullen de personele kosten stijgen van € 55 300 per FTE in 2003 naar € 56 000 per FTE in 2004.

Materiële kosten

De materiële lasten hebben betrekking op de huisvesting en andere algemene kosten die Agentschap Telecom maakt voor de uitvoering van het beleid. Deze kosten zullen lager uitvallen door onder andere een verlaging van de diensten uitgevoerd door derden.

De huisvestingslasten zullen in 2004 circa € 2,6 mln bedragen en daarna jaarlijks stijgen als gevolg van indexering van de huurkosten. De huisvestingslasten per FTE zullen stijgen van € 7 700 naar € 8 500 doordat de bezetting in FTE's omlaag gaat, terwijl de huisvestingslasten als gevolg van langlopende huurcontracten pas op langere termijn kunnen worden afgebouwd.

Rentelasten

De rentelasten hebben betrekking op de vergoeding die Agentschap Telecom betaalt voor leningen bij het Ministerie van Financiën om de investeringen in vaste activa te financieren. In deze begroting is uitgegaan van een rentepercentage van circa 4%.

Afschrijvingskosten

De afschrijvingskosten worden onderverdeeld in materiële en immateriële afschrijvingskosten. Het immateriële gedeelte heeft betrekking op software. De afschrijvingstermijnen zijn:

Inrichtingen en verbouwingen 10 jaar

Apparatuur 4 tot 10 jaar

Kantoorinventaris 5 tot 10 jaar

Hard- en software 3 tot 4 jaar

Vervoermiddelen 5 jaar

Dotaties voorzieningen

De dotaties voorzieningen bestaan uit voorzieningen garantieverplichtingen, dubieuze debiteuren en assurantie eigen risico.

Saldo van baten en lasten

Over de komende jaren worden negatieve resultaten voorzien. De negatieve resultaten worden ten laste van het agentschapvermogen gebracht. Daarmee wordt invulling gegeven aan het beleid van het Ministerie van Financiën het agentschapvermogen af te bouwen tot een maximum van 5% over de gemiddelde omzet van de laatste drie jaren.

Agentschappen

7. Vermogensontwikkeling

Onderstaande tabel geeft inzicht in het begrote verloop van het vermogen van Agentschap Telecom.

Tabel 8 Overzicht Vermogensontwikkeling (bedragen in € 1 000)								
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	
1	Agentschapvermogen per 1 januari*	11 767	5 604	2 408	917	456	643	831
2	saldo van baten en lasten	- 6 163	- 3 196	- 1 491	- 461	187	189	806
3	directe mutaties in het agentschapvermogen:							
3a	uitkering aan moederdepartement							
3b	bijdrage moederdepartement ter versterking EV							
3c	overige mutaties							
	Agentschapvermogen per 31 december*	5 604	2 408	917	456	643	831	1 637

* Inclusief het onverdeeld resultaat.

Tabel 9 Normering vermogen (bedragen in € 1 000)									
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Gerealiseerde omzet (excl. Rentebaten en diversen)	29 937	29 419	26 949						
Geprognosticeerde omzet (idem)				29 847	30 889	31 162	31 776	31 722	32 134
Normering Agentschapvermogen *	1 431	1 460	1 438	1 437	1 461	1 532	1 564	1 578	1 594

* 5% van de gemiddelde omzet van de laatste drie jaren.

Toelichting

Overeenkomstig de norm van het Ministerie van Financiën zal Agentschap Telecom haar vermogen afbouwen naar 5% van de gemiddelde omzet over de laatste drie jaren. Na afbouw van het agentschapvermogen zullen de tarieven weer op een kostendekkend niveau worden gebracht.

Agentschappen

8. Kasstroomoverzicht

Tabel 10 Kasstroomoverzicht (bedragen in € 1 000)							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
1. Rekening courant RHB en overige liquide middelen per 1 januari	13 035	7 984	2 872	3 361	2 977	3 137	2 923
2. Totaal operationele kasstroom	-2 646	- 746	3 489	3 519	4 667	4 669	5 286
3a. -/- totaal investeringen	3 958	5 003	5 185	7 757	3 508	3 338	3 338
3b. + totaal boekwaarde desinvesteringen	-	-	-	-	-	-	-
3. Totaal investeringskasstroom	- 3 958	- 5 003	-5 185	- 7 757	- 3 508	- 3 338	- 3 338
4a. -/- eenmalige uitkering aan moederdepartement	-	-	-	-	-	-	-
4b. + eenmalige storting door moederdepartement	-	-	-	-	-	-	-
4c. -/- aflossing op leningen	2 406	2 544	3 000	3 903	4 507	4 883	5 397
4d. + mogelijk beroep op leenfaciliteit ¹	3 959	3 181	5 185	7 757	3 508	3 338	3 338
4. Totaal financieringskasstroom	1 553	637	2 185	3 854	- 999	- 1 545	- 2 059
5. Rekening courant RHB en overige liquide middelen per 31 december	7 984	2 872	3 361	2 977	3 137	2 923	2 812

¹ Het beroep op de leenfaciliteit voor 2004 en verder is nog niet door het Ministerie van Financiën gehonoreerd.

Toelichting

De operationele kasstroom bestaat grotendeels uit het resultaat van baten en lasten, mutaties in de balans en uit de afschrijvingen.

In 2004 zal naar verwachting circa € 5,2 mln worden geïnvesteerd in materiële vaste activa. De investeringen hebben vooral betrekking op hard- en software, apparatuur en vervoermiddelen. Voor hard- en software geldt dat het grootste deel besteed wordt aan de vervanging van specifieke automatiseringssystemen.

In de begroting is ervan uitgegaan dat de opbrengst van de productgroepen in de komende jaren zal stijgen. Het is mogelijk dat deze stijging niet gerealiseerd kan worden, bijvoorbeeld als gevolg van het vrijstellen van vergunningen. In dat geval zal het saldo van de rekening courant op peil gehouden worden door middel van kostenreductie en/of verhoging van de tarieven van andere productgroepen.